

NARODOWY
BANK POLSKI

Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce – wpływ pandemii i wojny na charakter migracji w Polsce

Raport z badania ankietowego

Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce – wpływ pandemii i wojny na charakter migracji w Polsce

Raport z badania ankietowego

Opracował:
Departament Statystyki

Zespół autorski:
Iza Chmielewska-Kalińska
Beata Dudek
Paweł Strzelecki

Podziękowania:
Autorzy raportu dziękują pracownikom Oddziałów Okręgowych Narodowego Banku Polskiego za sprawne przeprowadzenie badania ankietowego w terenie oraz współpracę przy tworzeniu narzędzi badawczych.

Spis treści

Podsumowanie	4
Wstęp	6
1. Cechy społeczno-ekonomiczne migrantów z Ukrainy	8
2. Sytuacja ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce	14
2.1. Sytuacja na rynku pracy	14
2.2. Integracja migrantów z Ukrainy na polskim rynku pracy	18
2.3. Sytuacja majątkowa, świadczenia oraz pomoc otrzymywana przez migrantów	21
3. Dalsze plany migrantów	23
3.1. Planowany dalszy pobyt w Polsce	23
3.2. Sytuacja rodzinna a plany pobytowe migrantów	25
3.3. Czynniki wspierające i ułatwiające proces adaptacji migrantów z Ukrainy	25
4. Środki pieniężne i pomoc rzeczowa przekazywane na Ukrainę	28
4.1. Skłonność do przekazywania transferów	28
4.2. Charakterystyka transferów	29
4.3. Pomoc rzeczowa	31
5. Wpływ pandemii oraz wojny w Ukrainie na sytuację migrantów znajdujących się w Polsce	32
6. Wybrane elementy zróżnicowania regionalnego migrantów z Ukrainy w Polsce	38
7. Aneks. Opis metody badania ankietowego	42
Spis wykresów	43

Podsumowanie

Niniejszy raport przedstawia wyniki ankiety przeprowadzonej wśród migrantów z Ukrainy w listopadzie 2022 r. - zarówno uchodźców, jak i osób, które do Polski przyjechały jeszcze przed wojną. Najważniejsze wnioski z omawianego badania są następujące:

- **Pomiędzy migrantami, którzy przybyli do Polski przed wybuchem pełnoskalowej wojny oraz uchodźcami, utrzymują się duże różnice w strukturze demograficznej, w sytuacji na rynku pracy oraz planach pozostawania w Polsce.** Dorośli uchodźcy w Polsce to znacznie częściej kobiety (80% wobec 54% wśród migrantów przedwojennych). Wśród wszystkich migrantów z Ukrainy dominują osoby z wyższym wykształceniem. Zauważalnie spadł wśród uchodźców w stosunku do początku wojny udział osób powyżej 60 roku życia. Z drugiej strony migrantów sprzed wojny cechowała znacznie lepsza znajomość j. polskiego oraz częstsze zatrudnienie (94% badanych wobec 65% wśród uchodźców). Migranci przedwojenni znacznie częściej deklarowali także, że chcą zostać w Polsce na stałe (55% wobec 19% wśród uchodźców).
- **Przekształcanie czasowych pobytów w długoterminowe oraz plany pozostania w Polsce na dłużej są znacznie częstsze wśród osób, które przyjechały do Polski przed wojną, na co wpłynęła nie tylko wojna, ale także pandemia COVID-19 oraz wprowadzane w Polsce w latach 2020-2021 zmiany regulacyjne.** Wspomniane zmiany regulacyjne istotnie umożliwiły dłuższy pobyt w Polsce nawet osobom, które początkowo nie były tym zainteresowane (migranci cyrkulacyjni). Epidemia COVID-19 z jednej strony ograniczyła mobilność pomiędzy Polską a Ukrainą, a z drugiej relatywnie pogorszyła sytuację ekonomiczną w Ukrainie w stosunku do Polski. Migranci, którzy przybyli do Polski przed wybuchem wojny częściej planowali osiedlić się w Polsce na stałe. Przyczyniały się do tego między innymi przyjazdy członków ich rodzin. Pozostający w Polsce uchodźcy wojenni w większości nie mieli sprecyzowanych planów na przyszłość, chociaż w porównaniu z wynikami badania zrealizowanego tuż po wybuchu wojny, również wśród nich wzrósł odsetek osób zainteresowanych pozostaniem w Polsce na stałe.
- **W ciągu dziewięciu miesięcy od wybuchu wojny znacząco poprawiła się integracja uchodźców z Ukrainy na polskim rynku pracy oraz ich samodzielność ekonomiczna. Wciąż jednak ok. 20% z nich to osoby żyjące w Polsce „z dnia na dzień”.** Porównanie wyników badania z listopada i maja 2022 r. wskazuje, że duża część uchodźców szybko opanowała podstawy j. polskiego. Szybko następuje też integracja na rynku pracy - wśród uchodźców odsetek pracujących wyniósł 65%, a w badaniu przeprowadzonym w maju - 28%. W efekcie, większość uchodźców szybko usamodzielniała się pod względem zakwaterowania (odsetek osób samodzielnie wynajmujących mieszkanie wzrósł z 33% do 54%). Tym niemniej wyzwaniem dla opieki społecznej wciąż pozostaje około 20% uchodźców w najgorszej sytuacji finansowej,

którzy mieszkają w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania lub w bezpłatnie udostępnionych nieruchomościach.

- **Migranci najczęściej pracowali w przemyśle i usługach niewymagających wysokich kwalifikacji. Wśród uchodźców największą grupę stanowiły natomiast osoby wykonujące usługi dla gospodarstw domowych.** Stosunkowo wysoki, w porównaniu z wcześniejszymi migrantami, był także odsetek pracujących w usługach wymagających wysokich kwalifikacji. Praca po przyjeździe do Polski była dla dużej części imigrantów inna niż ta, którą wykonywali na Ukrainie. Około 1/3 migrantów sprzed wojny oraz 46% uchodźców ma poczucie, że pracuje w Polsce poniżej swoich kwalifikacji.
- **Znajomość języka polskiego jest silnie skorelowana z możliwością znalezienia zatrudnienia.** Jest to szczególnie widoczne wśród uchodźców - w grupie nie znającej języka polskiego pracowało 50%, w grupie dobrze znającej polski - 82%.
- Postępujący proces adaptacji obywateli Ukrainy do życia i pracy w Polsce ułatwiłaby **pomoc polegająca na: organizowaniu kursów języka polskiego**, łatwiejszej legalizacji pobytu, wprowadzeniu ułatwień dotyczących nostryfikacji dyplomów oraz pomoc w pośrednictwie pracy.
- **Migranci wspierają swoich bliskich w Ukrainie.** Osoby, które przyjechały jeszcze przed wojną nie zmieniły swoich skłonności do przesyłania środków za granicę (środki przekazuje ponad 60% z nich), zatem nie znajduje, póki co potwierdzenia hipoteza o wygasaniu przekazów pieniężnych wraz z bardziej osiedleńczym charakterem migracji. Zmniejszyła się za to istotnie wartość przeciętnego transferu przy jednoczesnym wzroście częstości przekazów. Odsetek uchodźców przekazujących pieniądze na Ukrainę jest istotnie niższy niż migrantów przedwojennych (28%), ale jeśli już środki są przez nich przekazywane, to przekazy są bardzo częste.
- Występuje duże zróżnicowanie regionalne w Polsce zarówno pod względem liczby migrantów z Ukrainy w relacji do liczby mieszkańców jak i ze względu na cechy migrantów. Uchodźcy z Ukrainy relatywnie najczęściej osiedlali się w woj. mazowieckim oraz woj. dolnośląskim. Z kolei **największy odsetek pracujących migrantów występował na Pomorzu oraz w woj. dolnośląskim.**

Wstęp

Wybuch wojny w Ukrainie spowodował ogromny napływ uchodźców do całej Europy, ale przede wszystkim do Polski. Niezależnie od uchodźców, w Polsce przebywała i przebywa liczna grupa migrantów przedwojennych z Ukrainy, którzy rozpoczęli na większą skalę przyjazdy do Polski począwszy od 2014 r. Według rejestrów PESEL w listopadzie 2022 roku w Polsce przebywało ok. 560 tys. dorosłych uchodźców z Ukrainy oraz ok. 460 tys. dzieci. Ponadto, dane opublikowane przez GUS wskazywały, że liczba migrantów z Ukrainy przebywających w Polsce pod koniec 2019 r. wynosiła ok. 1,3 mln¹. Choć liczba ta zmniejszyła się prawdopodobnie w trakcie pandemii oraz od początku wojny gdyż część przebywających w Polsce mężczyzn powróciła do swojego kraju, a część ze względu na cyrkulacyjny charakter migracji pozostała w Ukrainie, to migranci „przedwojenni” wciąż stanowili w Polsce istotną populację.

Narodowy Bank Polski przeprowadził w 2022 r. dwa badania migrantów z Ukrainy. Pierwsze, które odbyło się w okresie od 13 kwietnia do 13 maja 2022 r. objęło próbę 3165 uchodźców napływających do Polski w związku z atakiem Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r.² Drugie badanie, przeprowadzone jesienią w okresie 26 września - 18 listopada 2022 r. dotyczyło zarówno uchodźców przybyłych do Polski po 24 lutego 2022 r. jak i migrantów przybyłych przed tą datą (w dalszej części raportu określanych jako migranci przedwojenni), których motywy przyjazdu do Polski wskazywały na migrację zarobkową. W sumie przeprowadzono 3934 ankiet we wszystkich województwach w Polsce. Celem jesiennej rundy badania była diagnoza sytuacji uchodźców wojennych kilka miesięcy po wybuchu wojny, ocena bieżącej sytuacji migrantów przedwojennych, w tym ocena ich aktywności ekonomicznej oraz określenie aktualnej skali i charakterystyki przekazów pieniężnych dokonywanych przez migrantów z Ukrainy.

Niniejszy raport w najważniejszych kwestiach ukazuje wyniki w dwóch kontekstach. Po pierwsze, dokonuje porównania uchodźców obecnie oraz w pierwszych miesiącach po rozpoczęciu pełnoskalowej wojny, po drugie porównuje uchodźców z migrantami przedwojennymi. Pierwsze porównanie dotyczące uchodźców w okresie kwiecień-maj 2022 r. oraz w bieżącym badaniu pozwala na określenie jak w ciągu około pół roku zmieniła się sytuacja na rynku pracy uchodźców, jak przebiega ich integracja w polskim społeczeństwie, jakie problemy napotykają oraz jakie są ich plany na przyszłość. Drugie porównanie, obejmujące uchodźców i migrantów przedwojennych pokazuje natomiast jak bardzo zróżnicowane są charakterystyki kolejnych fal migracji, ich sytuacja na rynku pracy oraz plany dotyczące pozostawania w Polsce i związane z tym zachowania ekonomiczne.

---

¹ Źródło: GUS (2020) Populacja cudzoziemców w Polsce w czasie COVID-19

² Raport z tego badania dostępny jest na stronie internetowej NBP (<https://nbp.pl/publikacje/rozne-publicacje/publikacje-o-przeplywach-migracyjnych>)

Na wykresach w Raporcie używane są następujące sformułowania dotyczące migrantów z Ukrainy, którzy napłynęli do Polski w różnych okresach czasu:

- migranci przedwojenni – obywatele Ukrainy, którzy przyjechali do Polski przed atakiem Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r., ankietowani w badaniu przeprowadzonym przez NBP w dniach 26 IX-18 XI 2022 r.;
- uchodźcy XI 2022 r. – obywatele Ukrainy, którzy przyjechali do Polski po 24 lutego 2022 r., ankietowani w badaniu przeprowadzonym przez NBP w dniach 26 IX-18 XI 2022 r.;
- uchodźcy V 2022 r.; obywatele Ukrainy, którzy przyjechali do Polski po 24 lutego 2022 r., ankietowani w badaniu przeprowadzonym przez NBP w dniach 13 IV-13 V 2022 r.;
- migranci z Ukrainy z badania 2020 r. – obywatele Ukrainy ankietowani w badaniu przeprowadzonym przez NBP na przełomie 2019/2020 r.

W związku z trwającą wojną w Ukrainie trudno jest jednoznacznie stwierdzić jak dalej potoczą się losy obywateli Ukrainy, którzy obecnie przebywają w Polsce. Dlatego przedstawione stwierdzenia i wnioski odnośnie przyszłości należy traktować raczej jako pewne wskazówki.

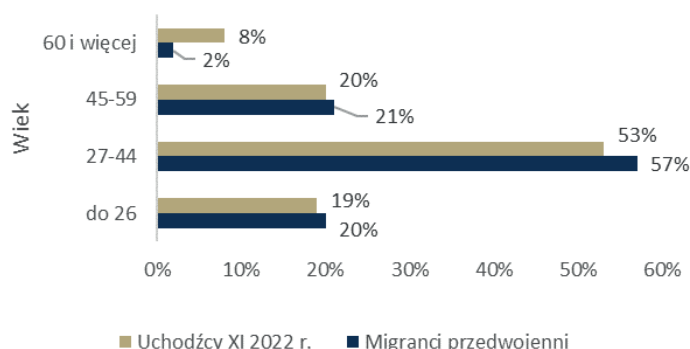

1. Cechy społeczno-ekonomiczne migrantów z Ukrainy

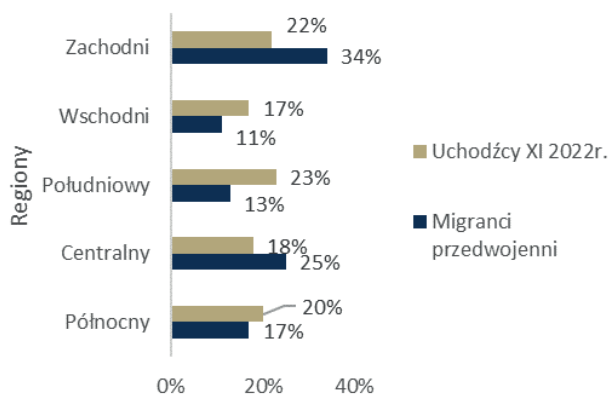
Przebywający w Polsce migranci z Ukrainy to w większości kobiety - prawie 70% ogółu respondentów. Kobiety dominują wśród uchodźców (około 80%), ale także wśród migrantów przedwojennych (około 54%). W stosunku do maja 2022 r., czyli początkowej fazy wojny w Ukrainie, zwiększył się wśród uchodźców odsetek mężczyzn (z 10 % do 19%).

Dominującą grupą wśród obu grup migrantów są osoby w wieku 27 – 44 lata (**Rysunek 1**). Zauważalna różnica pomiędzy uchodźcami a migrantami przedwojennymi dotyczy osób powyżej 60 roku życia, którzy liczniej są reprezentowani wśród uchodźców (8%). Jednak, jeżeli porównać populację uchodźców w maju 2022 r. i listopadzie 2022 r. to okaże się, że odsetek osób powyżej 60 roku spadł z prawie 15%, część osób najstarszych prawdopodobnie mogła wyjechać z Polski.

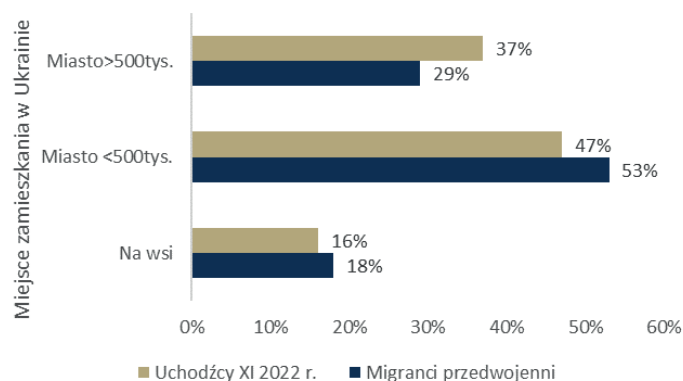
Rysunek 1. Struktura wieku migrantów przedwojennych i uchodźców z Ukrainy w Polsce

Migranci pochodzą ze wszystkich regionów Ukrainy. Jednak wśród migrantów przedwojennych dominują osoby z Ukrainy zachodniej (34%) i centralnej (25%) (Rysunek 2). Zdecydowanie mniej liczniej reprezentowane są osoby z Ukrainy wschodniej i południowej. Wśród uchodźców nie występują tak zauważalne różnice w proporcjach. Widoczny jest natomiast w stosunku do wiosny ubiegłego roku spadek udziału osób z Ukrainy północnej (z 26% do 20%), co prawdopodobnie w dużej części można tłumaczyć ich powrotem do Kijowa.

Rysunek 2. Regiony pochodzenia migrantów przedwojennych i uchodźców z Ukrainy

Większość przybyłych do Polski obywateli Ukrainy z obu grup pochodzi z miast. Jedynie 16% mieszkało bezpośrednio przed przyjazdem do Polski na wsi. Wśród uchodźców liczną grupę niż wśród migrantów przedwojennych stanowią osoby, które mieszkały w największych miastach Ukrainy, do których zaliczają się Odessa, Kijów, Dniepr, Donieck, Charków, Zaporozże, Lwów i Krzywy Róg. (**Rysunek 3**), co może wynikać z obaw przed bombardowaniem, atakami na infrastrukturę krytyczną, trudnościami w zaopatrzeniu.

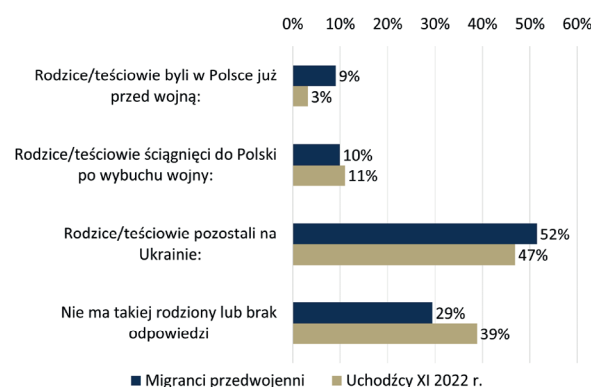
Rysunek 3. Miejsce zamieszkania w Ukrainie przed przyjazdem do Polski

Struktura odpowiedzi osób, które udzieliły odpowiedzi pozwala na ocenę zmian kompozycji rodzin migrantów na Ukrainie i w Polsce w stosunku do sytuacji sprzed wojny. W szczególności odsetek migrantów sprzed wojny, którzy przebywali w Polsce razem z partnerem/partnerką życiową wynosił przynajmniej 40% (**Rysunek 4**). Wybuch wojny sprawił, że ok. 8% migrantów przedwojennych ściągnęło do Polski swoich partnerów życiowych, natomiast 14% deklaroowało, że pozostali oni na Ukrainie. Pozostałe 38% odpowiedzi zawierało zarówno osoby, które nie pozostawały w stałym związku jak i odmowy odpowiedzi. W przypadku uchodźców 6% deklaroowało, że ich partner/partnerka życiowa przebywali w Polsce już przed wojną, kolejne 15% deklaroowało, że przyjechali do Polski w związku z wojną, podobnie jak respondenci, natomiast 31% deklaroowało, że pozostali na Ukrainie. Odsetek braków odpowiedzi na to pytanie był stosunkowo wysoki, gdyż ze względu na toczącą się wojnę pytanie to dotyczyło wrażliwych informacji.

Rysunek 4. Struktura rodzin migrantów w Polsce i na Ukrainie - mąż/zona/partner/partnerka

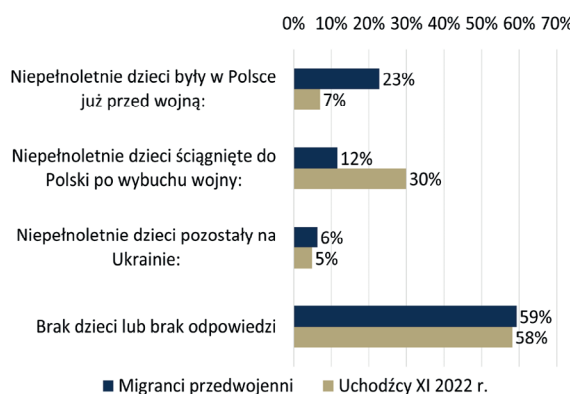

Rysunek 5. Struktura rodzin migrantów w Polsce i na Ukrainie - rodzice/teściowie

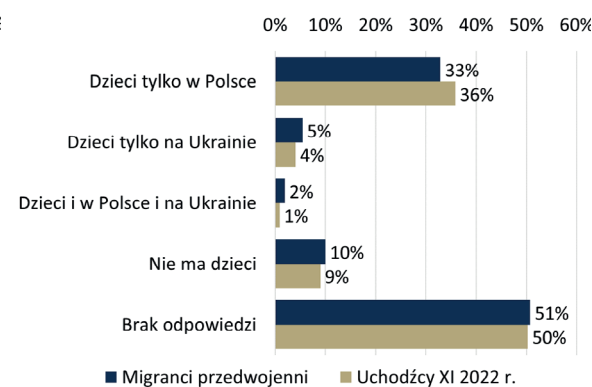

Rodzice osób ankietowanych najczęściej pozostawiali na Ukrainie zarówno przed jak i obecnie - w czasie wojny (**Rysunek 5**). Pod tym względem różnice pomiędzy imigrantami zarobkowymi sprzed wojny (52%) oraz uchodźcami wojennymi (47%) są relatywnie niewielkie. Co więcej rodzice respondentów w obu przypadkach byli ze zbliżoną częstością ściągnięci do Polski (10-11%) po wybuchu wojny. Zróżnicowanie obu grup imigrantów jest efektem faktu, że część rodziców uchodźców przedwojennych trafiło do Polski już przed wojną (9%) a w przypadku uchodźców wojennych było to zaledwie 3%.

Rysunek 6. Struktura rodzin migrantów (dzieci) według momentu przyjazdu

Rysunek 7. Miejsce przebywania dzieci według momentu przyjazdu

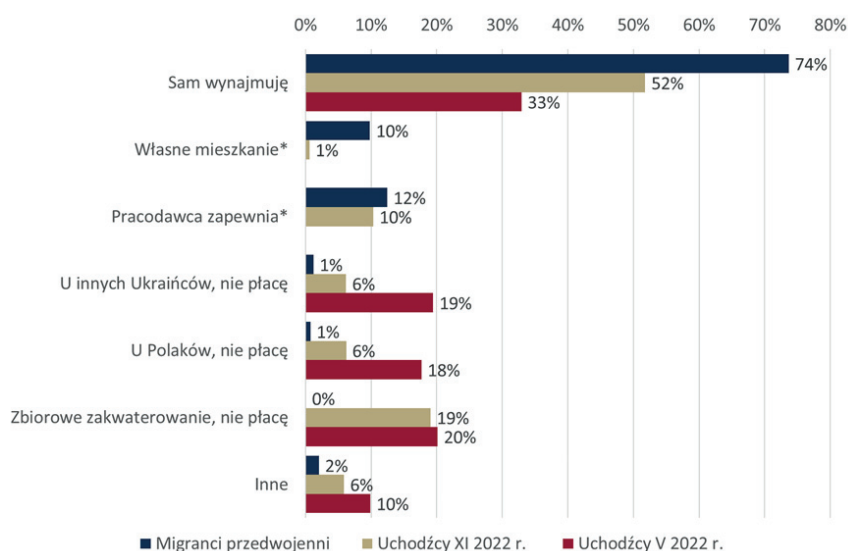

Jedną z najbardziej widocznych cech demograficznych przyjeżdżających do Polski uchodźców jest duży odsetek niepełnoletnich dzieci wśród migrantów. Dane ankietowe potwierdzają te obserwacje (**Rysunek 6**). Wybuch wojny spowodował, że przynajmniej 30% uchodźców oraz 12% osób przebywających w Polsce już przed wojną ściągnęła do Polski swoje dzieci. Różnica ta wynika z faktu, że dzieci wcześniejszych migrantów bardzo często były już w Polsce przed wojną (deklaracja 23% respondentów). Tylko ok. 5-6% migrantów zadeklarowało, że ich dzieci pozostały na Ukrainie.

Dodatkowe pytania zadane odnośnie dzieci umożliwiły uzyskanie bardziej szczegółowych informacji na temat miejsca przebywania dzieci migrantów w momencie badania ankietowego (**Rysunek 7**). Około 36% uchodźców oraz 33% wcześniejszych migrantów deklaroowało, że ich wszystkie niepełnoletnie dzieci przebywają w Polsce. Różnica ta nie jest zatem istotna. Podobna jest także struktura odpowiedzi wskazujących na brak dzieci (9-10%), dzieci pozostające na Ukrainie (4-5%) oraz rodziny, w których część dzieci pozostaje w Polsce, a część na Ukrainie (1-2%). Pozostała około połowa respondentów nie udzieliła odpowiedzi na pytanie pozwalające na ich sklasyfikowanie, trudno zatem wskazać do jakiej z powyższych kategorii należały.

Spośród osób, które przyjechały przed wybuchem wojny 84% wynajmuje mieszkanie lub ma je na własność, a kolejne 12% ma zakwaterowanie zapewniane przez pracodawcę (**Rysunek 8**). Pozostałe opcje stanowiły margines odpowiedzi. Wśród uchodźców ankietowanych w listopadzie 2022 roku 52% stanowiły osoby, które wynajmowały mieszkanie, co oznacza znaczącą zmianę w stosunku do odsetka obserwowanego jeszcze w maju 2022 roku (33%). Zmniejszył się wyraźnie udział wykorzystywanych opcji zamieszkania związanych z trudną sytuacją imigrantów. Z 19% do 6% spadł odsetek uchodźców zamieszkujących bez konieczności płacenia u innych imigrantów z Ukrainy. Z 18% do 6% spadł także odsetek uchodźców mieszkających za darmo u pomagających im Polaków. Jedynie, jeśli chodzi o zbiorowe zakwaterowanie spadek ten był mniejszy – z 20% w maju do 19% w listopadzie 2022 roku.

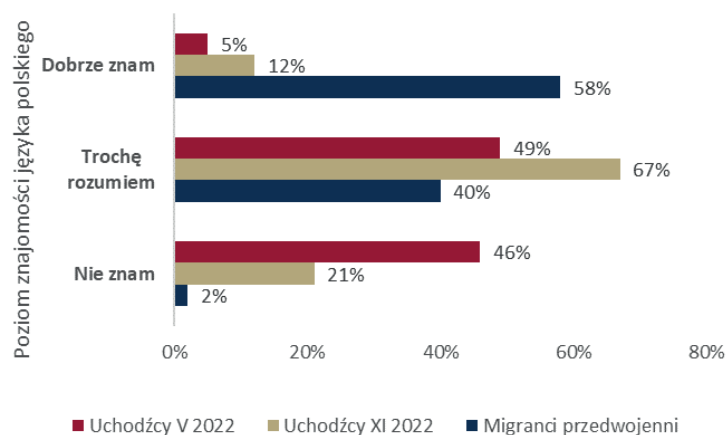
Rysunek 8. Miejsca zakwaterowania różnych grup migrantów

*w badaniu przeprowadzonym w V 2022 r. wśród uchodźców nie uwzględniono odpowiedzi „własne mieszkanie” oraz „pracodawca zapewnia” w kafeterii.

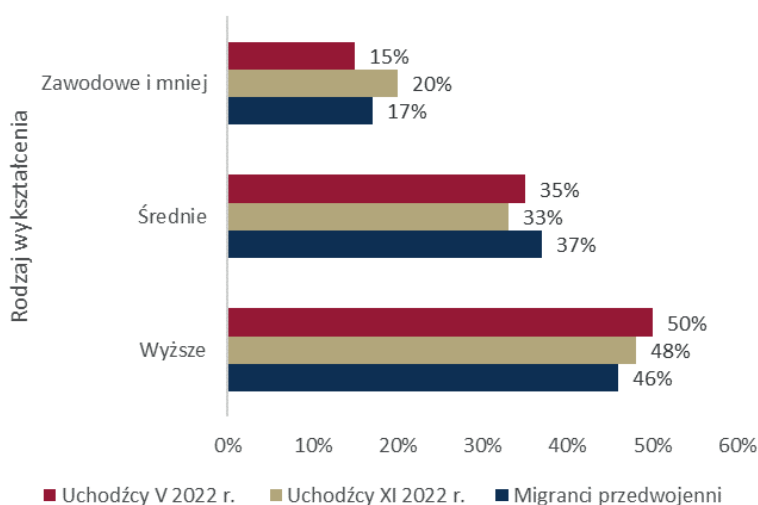
Okolo 13 % respondentów deklaruje, że nie zna języka polskiego (**Rysunek 9**). Pozostali znają go dobrze lub trochę rozumieją. Lepszą znajomość języka deklarują migranci przedwojenni, jednak zauważalna jest istotna deklarowana poprawa znajomości języka polskiego wśród uchodźców. Z 46% do 21% spadł odsetek tych, którzy deklarują, że nie znają języka polskiego. Można postawić tezę, że część osób bez znajomości języka polskiego wróciła do Ukrainy, a pozostali podejmując pracę, czy też przebywając w Polsce uczą się szybko języka.

Rysunek 9. Znajomość j. polskiego wśród migrantów z Ukrainy

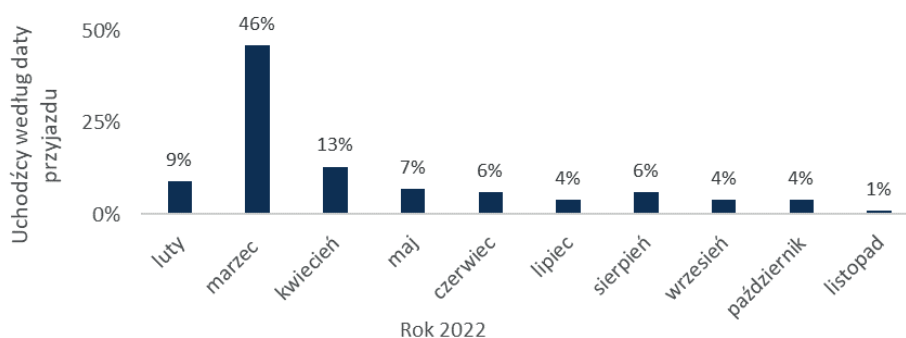
Wśród obydwu grup migrantów dominują osoby z wykształceniem wyższym oraz średnim (**Rysunek 10**). Nie występują istotne różnice w wykształceniu między migrantami przedwojennymi i uchodźcami. W stosunku do maja 2022 r. wzrósł wśród uchodźców odsetek osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym (z 15% do 20%). Ta grupa uchodźców w badaniu przeprowadzonym w maju rzadziej deklarowała zamiar szybkiego powrotu na Ukrainę niż uchodźcy legitymujący się wykształceniem wyższym.

Rysunek 10. Wykształcenie migrantów z Ukrainy

Według danych Straży Granicznej największa fala napływu uchodźców do Polski miała miejsce w marcu 2022 r. Znajduje to odzwierciedlenie w strukturze uchodźców według miesiąca przyjazdu (**Rysunek 11**).

Rysunek 11. Struktura uchodźców według miesiąca przyjazdu do Polski

Migranci przedwojenni na większą skalę zaczęli napływać do Polski od 2014 r. Początkowo przeważali wśród nich migranci zarobkowi cyrkulacyjni, których charakteryzowały krótkie pobyty w Polsce. Z czasem migracja ta zaczęła nabierać charakteru osiedleńczego. Obecnie średnia szacowana długość pobytu migrantów przedwojennych to 4,5 roku. Bardziej szczegółowo zagadnienie to zostało omówione w Rozdziale 5 pt. *Wpływ pandemii oraz wojny w Ukrainie na migrantów znajdujących się w Polsce*.

---

2. Sytuacja ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce

Sytuacja ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2022 roku była bardzo zróżnicowana – obok siebie występowały dwie populacje migrantów, którzy trafili do Polski z zupełnie różnych powodów. Z jednej strony migranci zarobkowi, którzy przyjechali przed wybuchem pełnoskalowej wojny stanowili istotną część podaży pracy w Polsce już przed 2022 rokiem. Ich sytuacja ekonomiczna była relatywnie dobra i stopniowo ich pobyty w Polsce stawały się coraz dłuższe. Z drugiej strony wybuch wojny spowodował gwałtowny napływ uchodźców (migrantów przymusowych), którzy mimo deklarowanej chęci podejmowania pracy niewiele wiedzieli o polskim rynku pracy, a bardzo często nie znali także języka polskiego. Badanie z listopada 2022 roku wskazuje, że większość uchodźców poszukujących pracy szybko ją jednak znalazła. Niemniej odsetek osób bezrobotnych wciąż jest wśród nich relatywnie wysoki a przeciętna sytuacja ekonomiczna tych osób jest relatywnie gorsza niż wcześniejszych imigrantów zarobkowych.

2.1. Sytuacja na rynku pracy

Dynamiczne zmiany liczby imigrantów z Ukrainy w Polsce oraz powodów ich przyjazdu stanowią wyzwanie dla określenia aktywności zawodowej wszystkich obywateli Ukrainy pozostających w Polsce. Osoby przebywające w Polsce już przed 24.02.2022 roku najczęściej były imigrantami zarobkowymi, którzy często mieli już doświadczenie wcześniejszych pobytów w Polsce. Stąd zdecydowana większość z nich (w sumie 94%) miała w Polsce pracę (**Rysunek 12**), przy czym 83% tego typu imigrantów określała swoją pracę jaką stałą pracę najemną, 3% prowadziło własną działalność a pozostałe osoby podawały różne rodzaje mniej trwałych kontraktów (np.: 5% prace sezonowe, 2% inny rodzaj pracy). Wśród tych osób marginalny był udział świadczących pracę zdalnie i zatrudnionych za granicą.

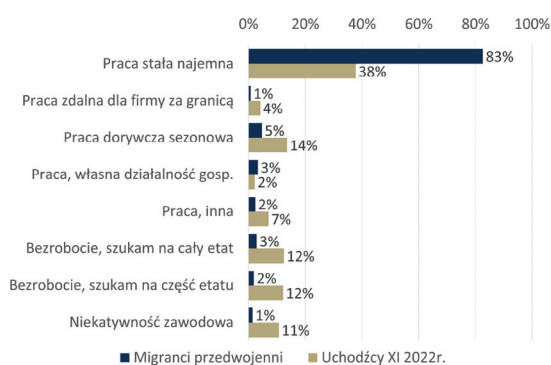
Osoby, które napłynęły do Polski od 24.02.2022 r. w większości zostały zmuszone do przemieszczenia się na terytorium Polski przez wojnę i ich podstawowym celem nie była praca zarobkowa. Niemniej jednak także te osoby cechują się w Polsce wysoką aktywnością zawodową. Około 65% pracuje, około 24% poszukuje odpowiedniej pracy (bezrobotni), a jedynie 11% stanowią osoby nieaktywne zawodowo. Dla porównania w tym samym okresie, według Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności, wśród kobiet z polskim obywatelstwem w wieku produkcyjnym (15-64 lata) około 65% pracowało, około 2% poszukiwało pracy, a 33% było nieaktywne zawodowo. Relatywnie krótki okres jaki upłynął od przyjazdu do Polski uchodźców powoduje, że ich formy zatrudnienia są znacznie mniej stabilne niż w przypadku wcześniejszych imigrantów zarobkowych oraz polskich obywateli. Jedynie ok. 38% określa swoje zatrudnienia jako najemną pracę stałą, 14% pracowało dorywczo lub sezonowo, a 7% było zatrudnionych w inny sposób. Co ciekawe około 4% uchodźców

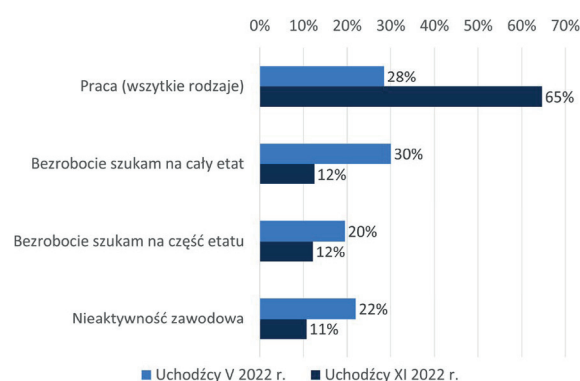
pracowało zdalnie będąc zatrudnionym poza Polską, a ok. 2% założyło już swoją działalność gospodarczą w Polsce.

Pozostający w Polsce uchodźcy szybko adaptowali się do realiów polskiego rynku pracy o czym świadczy porównanie ich sytuacji zawodowej w maju 2022 roku (poprzednie badanie skierowane tylko do uchodźców) z wynikami obecnego badania zakończonego w listopadzie 2022 roku (**Rysunek 13**). Okazuje się, że pomimo iż imigracja po 24.02.2022 roku była w większości przymusowa, to już w maju 2022 roku duża część uchodźców (28%) zdołała znaleźć jakąś pracę a ok. 50% deklarowała, że chciałaby znaleźć w Polsce pracę. Badanie z listopada 2022 roku pokazuje, że większość uchodźców, którzy pozostali w Polsce zdołała znaleźć pracę (65%), odsetek poszukujących pracy na pełny etat spadł z 30% do 12%, a odsetek poszukujących pracy na część etatu spadł z 20% do 12%. Udział nieaktywnych zawodowo zmniejszył się natomiast z 22% w maju do 11% w listopadzie.

Rysunek 12. Sytuacja na rynku pracy uchodźców oraz migrantów przedwojennych

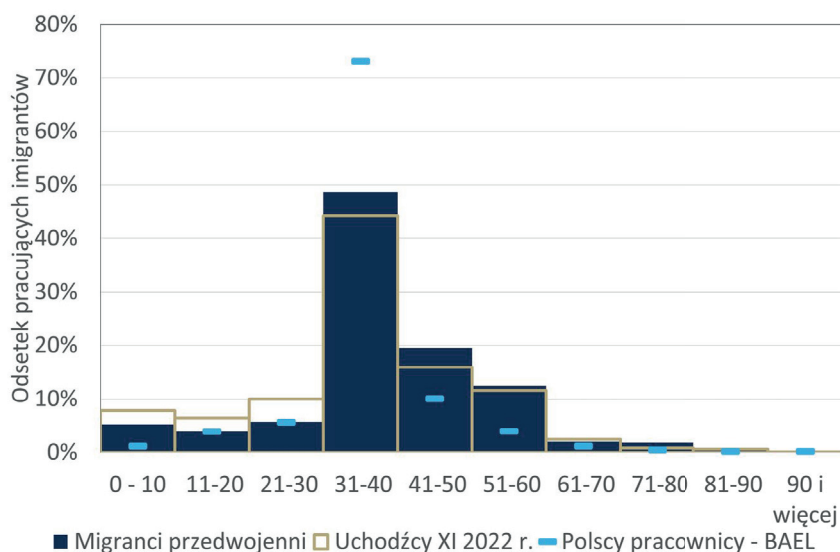
Rysunek 13. Aktywność zawodowa uchodźców w maju i listopadzie 2022 r.

Migranci zarobkowi pracujący na polskim rynku pracy już przed 2022 rokiem z reguły spędzali w pracy tygodniowo zdecydowanie więcej godzin niż przeciętny pracujący polski obywatel, który najczęściej zatrudniony był na cały etat (**Rysunek 14**). Dane z listopada 2022 roku z jednej strony potwierdzają tę zależność – imigranci, którzy przybyli do Polski przed wybuchem wojny w 2022 roku wyraźnie częściej niż polscy pracownicy pracowali powyżej 40 godzin w tygodniu. Z drugiej strony uchodźcy, którzy przyjechali po wybuchu wojny są bardzo zróżnicowaną grupą. Część z nich pracowała przeciętnie w tygodniu jedynie nieznacznie krócej niż wcześniejsi imigranci zarobkowi. Istotna część pracuje jednak w niepełnym wymiarze czasu, co jest związane z koniecznością opieki nad dziećmi.

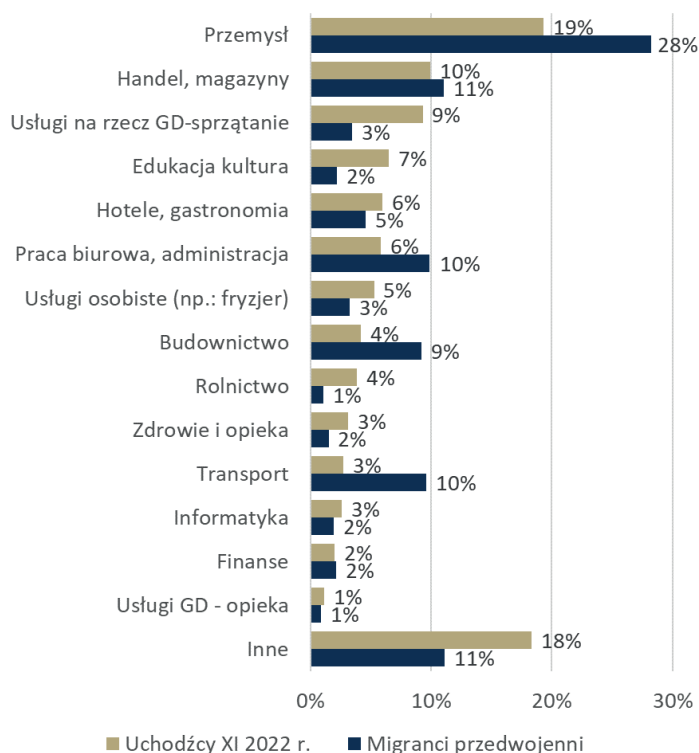

Rysunek 14. Struktura całkowitej liczby przepracowanych godzin w tygodniu

Różnice pomiędzy imigrantami przedwojennymi oraz uchodźcami zaznaczają się jeśli chodzi o sektory zatrudnienia (**Rysunek 15**). Wśród imigrantów przedwojennych 28% stanowiły osoby pracujące w przemyśle i pracowały one przeciętnie istotnie więcej godzin w tygodniu niż w innych sektorach. Uwzględnienie tego faktu wskazało, że prawie 1/3 godzin przepracowanych przez imigrantów przedwojennych w polskiej gospodarce to były godziny przepracowane właśnie w przemyśle.

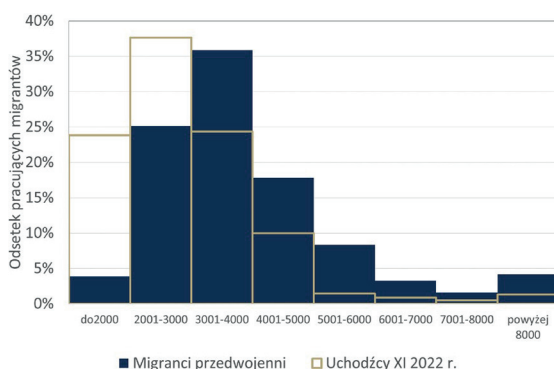
Rysunek 15. Struktura pracujących migrantów według sektorów zatrudnienia w Polsce

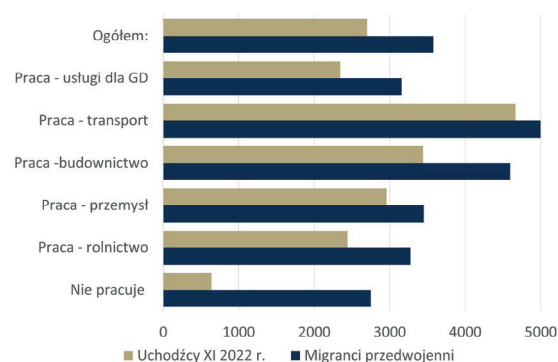
Z drugiej strony, jeśli wyodrębniemy tylko uchodźców (wśród, których zdecydowaną większość stanowiły kobiety) to w przemyśle pracowało jedynie około 19% uchodźców. Podobnie, znacznie niższe odsetki wśród uchodźców notowane były w budownictwie i transporcie, które również są przeciętnie o wiele bardziej zmaskulinizowanymi gałęziami gospodarki. Pracujące uchodźczynie znacznie częściej trafiały do sektorów, takich jak hotelarstwo i gastronomia czy usługi osobiste. Przeciętnie znacznie częściej odpowiadały także, że świadczą usługi bezpośrednio gospodarstwu domowemu. Nieco wyższy niż wśród pozostałych imigrantów był także udział uchodźców pracujących w Polsce w zawodach wymagających kwalifikacji związanych zwykle z wyższym wykształceniem (ochrona zdrowia, edukacja, kultura i sztuka).

Jak wskazano powyżej uchodźcy oraz migranci przedwojenni są zróżnicowani według statusu na polskim rynku pracy, sektorów działalności oraz przeciętnej liczby przepracowanych godzin. Zróżnicowanie to wpływa wyraźnie na różnice w miesięcznych dochodach obu grup, które w zdecydowanej większości składają się z wynagrodzeń (**Rysunek 16**). Uchodźcy najczęściej wykonywali relatywnie słabo płatne prace, bardzo często w niepełnym wymiarze czasu pracy. Najczęstszą odpowiedzią na pytanie o ich dochód netto był przedział pomiędzy 2 i 3 tysiące złotych. Z kolei najczęstszą odpowiedź na to pytanie wśród wcześniejszych migrantów to 3-4 tys. złotych netto. Migranci przedwojenni relatywnie częściej otrzymywali za swoją pracę wyższe wynagrodzenia. Duże różnice dochodów pomiędzy wcześniejszymi imigrantami i uchodźcami na polskim rynku pracy potwierdzają też zależności pomiędzy medianami dochodów oraz statusem na rynku pracy i sektorem działalności (**Rysunek 17**).

Rysunek 16. Struktura miesięcznych dochodów netto

Rysunek 17. Mediany miesięcznych dochodów netto według statusu na rynku pracy i sektora pracy

Najbardziej wyraźne różnice obserwowane były wśród osób deklarujących, że w momencie wywiadu pozostawały bez pracy. W przypadku ankietowanych wcześniejszych imigrantów nie było wiele takich osób, a te które odpowiadały na to pytanie miały, jak się wydaje zabezpieczone dochody na tyle, że mediana odpowiedzi wynosiła powyżej 2500 złotych. W przypadku uchodźców pozostających bez pracy medianową wartością dochodu było ok. 600 złotych. Najwyższe wynagrodzenia na jakie mogli liczyć imigranci w analizowanych sektorach

---

dotyczyły transportu, w którym jednocześnie luka pomiędzy wcześniejszymi migrantami a uchodźcami była najmniejsza. Na relatywnie wysokie zarobki miesięczne mogli liczyć imigranci zatrudnieni w budownictwie, choć w tym przypadku luka pomiędzy dwoma grupami imigrantów była bardzo wyraźna. Różnica pomiędzy środkowymi (medianowymi) dochodami uchodźców zatrudnionych w tym sektorze oraz imigrantów zarobkowych wynosiła wyraźnie ponad 1000 złotych. Ogólnie, wyniki porównania wynagrodzeń wskazują na rolę czasu pozostawania na polskim rynku pracy w rozpoznaniu kwalifikacji imigrantów.

Relatywnie niskie wynagrodzenia na jakie w jesiennych i zimowych miesiącach roku mogą liczyć imigranci w rolnictwie mogą być czynnikiem tłumaczącym relatywnie mniejsze zainteresowanie zatrudnieniem w tym sektorze przez imigrantów przyjeżdżających do Polski.

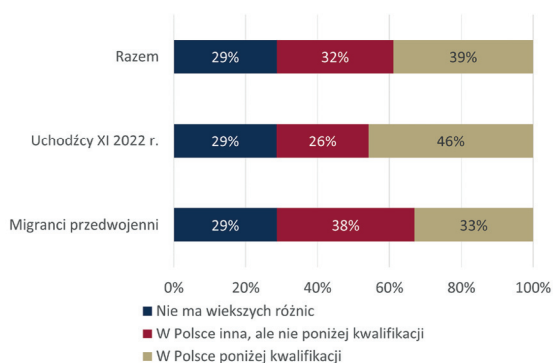
2.2. Integracja migrantów z Ukrainy na polskim rynku pracy

Korzystnym zjawiskiem z punktu widzenia zarówno cudzoziemców jak i polskiej gospodarki jest możliwie pełne wykorzystanie ich kapitału ludzkiego. Istnieje jednak wiele powodów, dla których migranci mogą mieć problemy z wykorzystaniem umiejętności jakie zdobyli w kraju pochodzenia. Popyt na pracę w nowym kraju może zwyczajnie wymagać innego rodzaju kwalifikacji niż te posiadane przez imigrantów. Nawet jednak, jeśli imigranci posiadają poszukiwane kwalifikacje to ich rozpoznanie, formalne uznanie (w wielu zawodach wymagana jest certyfikacja, uznawanie dyplomów itd.) oraz wdrożenie pracowników w standardy działania firm w Polsce jest procesem długotrwałym i kosztownym. Ponadto, pracodawcy mogą mieć problemy ze zweryfikowaniem faktycznych umiejętności imigrantów. Niemniej jednak proces integracji na rynku pracy imigrantów jest jednym z ważniejszych aspektów integracji imigrantów na rynku pracy, a doświadczenia USA i Europy Zachodniej pokazują, że monitorowanie integracji imigrantów na rynkach pracy jest jednym z ważniejszych tematów badań naukowych migracji. W ankiecie przeprowadzonej przez NBP podstawowym pytaniem adresowanym do imigrantów i związanym z ich kapitałem ludzkim było pytanie o charakter pracy w Polsce w porównaniu z pracą na Ukrainie (**Rysunek 18**). Około 30% respondentów zarówno uchodźców jak i wcześniejszych imigrantów zarobkowych udzieliło odpowiedzi, że nie ma większych różnic. Dokładniejsze analizy wskazują jednak, że odpowiadały tak głównie osoby młode z relatywnie niewielkim stażem pracy lub w ogóle niepracujące wcześniej na Ukrainie. Wśród uchodźców wyraźnie częściej niż wśród imigrantów zarobkowych padała odpowiedź, że obecna praca w Polsce jest oceniana jako poniżej kwalifikacji (46% wśród uchodźców, 33% wśród wcześniejszych imigrantów zarobkowych), a imigranci sprzed wojny częściej oceniali swoją pracę w Polsce jako inną niż na Ukrainie, ale nie poniżej kwalifikacji.

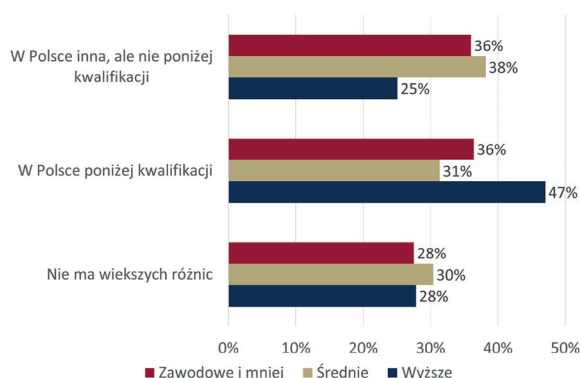
Postrzeganie pracy w Polsce jest zależne od osiągniętego na Ukrainie formalnego poziomu wykształcenia (**Rysunek 19**). Pracę w Polsce poniżej kwalifikacji deklarowało około 50% imigrantów z wyższym wykształceniem 31% imigrantów z wykształceniem średnim oraz 36% z wykształceniem zawodowym. Podobnie jak w przypadku podziału według daty przyjazdu, także poziom wykształcenia nie różnicował odpowiedzi „nie ma większych różnic”

gdyż była ona udzielana przez osoby, które były słabo związane z rynkiem pracy na Ukrainie. W przypadku osób z wyższym wykształceniem 28% oceniało, że nie ma większych różnic w pracy wykonywanej w Polsce i na Ukrainie natomiast 25% oceniło, że praca w Polsce różni się co prawda od tej na Ukrainie, ale nie jest ona poniżej kwalifikacji.

Rysunek 18. Różnice pomiędzy pracą na Ukrainie i pracą w Polsce

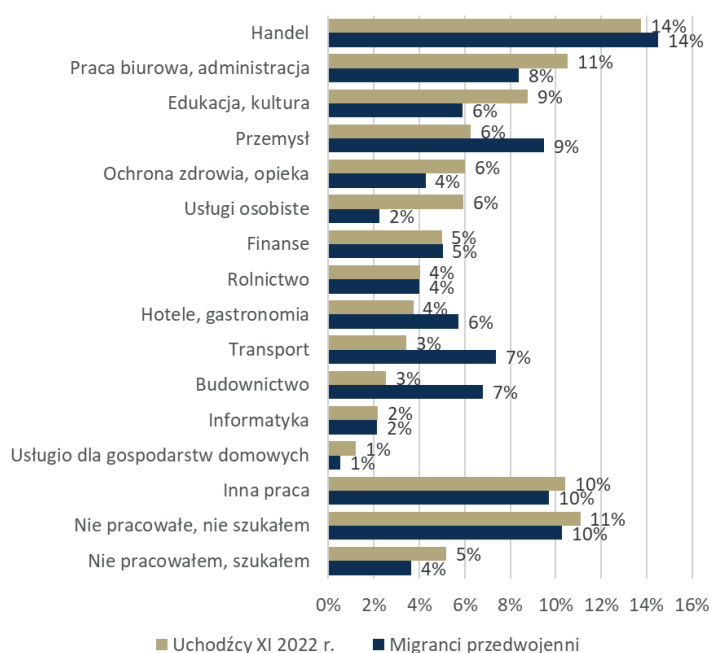

Rysunek 19. Różnice pomiędzy pracą na Ukrainie i w Polsce wg wykształcenia

Migranci i uchodźcy byli czynni zawodowo w Ukrainie – twierdziło tak około 85% w obydwu grupach (**Rysunek 20**). Struktura płci w pewnym zakresie determinuje strukturę branż, w których pracowali w Ukrainie. W obydwu grupach migrantów można zauważyć przedstawicieli różnych zawodów. Wśród uchodźców liczniejsza jest grupa pracowników edukacji i kultury oraz branży usługi osobiste. Z kolei wśród migrantów przedwojennych większy odsetek pracował w Ukrainie w budownictwie, transporcie i przemyśle.

Rysunek 20. Miejsce pracy migrantów przedwojennych i uchodźców w Ukrainie

Informacje zwarte w ankiecie pozwalają na określenie różnic w sektorze zatrudnienia w Polsce i na Ukrainie, a co za tym idzie wnioskowanie w bardziej obiektywny sposób o potencjalnych problemach wynikających z konieczności przekwalifikowania się imigrantów po przyjeździe do Polski.

Porównanie szczegółowych informacji z ankiety wskazuje, że relatywnie najczęściej pracę w tym samym sektorze w Polsce i na Ukrainie wykonywały osoby pracujące w budownictwie (**Tabela 1**). Na każdych 100 imigrantów pracujących wcześniej w tym sektorze na Ukrainie, po przyjeździe do Polski także w budownictwie pracowało 55 osób (55%), 18% trafiło do przemysłu, po 6% do transportu oraz usług, 10% świadczyło usługi dla gospodarstw domowych a jedynie 4% osoby nie pracowały (bezrobocie lub nieaktywność).

Tabela 1. Zestawienie informacji o aktywności na rynku pracy na Ukrainie (w wierszach) oraz w Polsce (w kolumnach)*

		Aktywność zawodowa na polskim rynku pracy						
Aktywność zawodowa na Ukrainie przed przyjazdem	Status w Ukrainie (100%)*	Bezrobocie lub nieaktywność	Praca - Rolnictwo	Praca - Przemysł	Praca - Budownictwo	Praca - Transport	Praca - Usługi	Praca - dla gospodarstw domowych
	Bezrobocie lub nieaktywność	21%	3%	23%	6%	3%	21%	23%
	Praca - Rolnictwo	14%	15%	27%	7%	5%	11%	21%
	Praca - Przemysł	11%	2%	49%	8%	3%	14%	12%
	Praca - Budownictwo	4%	0%	18%	55%	6%	6%	10%
	Praca - Transport	10%	2%	14%	9%	51%	4%	10%
	Praca - Usługi	16%	1%	20%	2%	2%	42%	17%
	Praca - dla gospodarstw domowych	16%	1%	20%	2%	5%	18%	38%

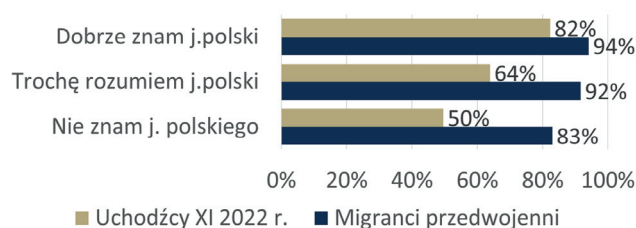
*Liczby czytane wierszami oznaczają jaki odsetek imigrantów o danej aktywności zawodowej na Ukrainie przepłynął do wymienionych w kolumnach sektorów w Polsce (odsetki w wierszach sumują się do 100%).

Odsetki obliczone w podobny sposób według statusu na rynku pracy na Ukrainie wskazują, że na podobną pracę w Polsce, co na Ukrainie mogły także liczyć osoby z doświadczeniem z Ukrainy w pracy w przemyśle i transporcie (około 50%). Osoby pracujące na Ukrainie w tych trzech opisywanych sektorach rzadziej niż inne nie pracowały w Polsce lub pracowały świadcząc usługi dla gospodarstw domowych (tylko po około 10% w każdym przypadku). Poza osobami mającymi wcześniejsze doświadczenia z pracą w rolnictwie albo w ogóle nie zatrudnionymi na Ukrainie imigranci generalnie szukają w Polsce zatrudnienia w branżach, w których mieli doświadczenie w pracy na Ukrainie, gdyż ok. 40% osób pracujących wcześniej w różnego typu usługach trafiło mniej więcej do podobnych sektorów w Polsce. Należy jednak zauważyć, że osoby pracujące w usługach na Ukrainie relatywnie często znajdowały też pracę w Polsce w przemyśle lub usługach świadczonych bezpośrednio gospodarstwom domowym, a 15-20% z nich w ogóle nie pracowało. Osoby pracujące na Ukrainie w rolnictwie po przyjeździe do Polski częściej pracowały w przemyśle lub usługach dla gospodarstw domowych niż w rolnictwie.

Znajomość języka polskiego wśród imigrantów jest pozytywnie skorelowana z zatrudnieniem (**Rysunek 21**). Z jednej strony osoby znające choć trochę polski znacznie lepiej radzą sobie z samodzielnym znajdowaniem pracy oraz są postrzegane jako lepiej przygotowane i bardziej komunikatywne w pracy. Z drugiej strony zatrudnienie do pewnego stopnia wymusza z czasem poznanie języka pracodawcy przynajmniej na podstawowym poziomie.

Rysunek 21. Wskaźniki zatrudnienia migrantów według daty przyjazdu oraz znajomości j. polskiego

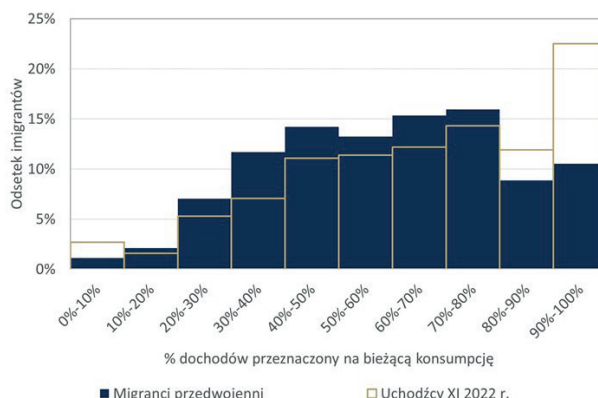

Zależności te są szczególnie jaskrawo widoczne w przypadku najnowszej imigracji uchodźców wojennych. O ile różnica we wskaźniku zatrudnienia w przypadku imigrantów zarobkowych przebywających w Polsce przed wojną pomiędzy osobami nie znającymi j. polskiego (83%) a deklarującymi, że znają go bardzo dobrze (94%) wynosiła 11 pp. to w przypadku uchodźców różnica ta wynosiła 32 pp. (wskaźniki zatrudnienia odpowiednio 82% i 50%). Obserwacje te potwierdzają, że ważnym czynnikiem warunkującym aktywność uchodźców na rynku pracy jest znajomość języka kraju, do którego trafili.

2.3. Sytuacja majątkowa, świadczenia oraz pomoc otrzymywana przez migrantów

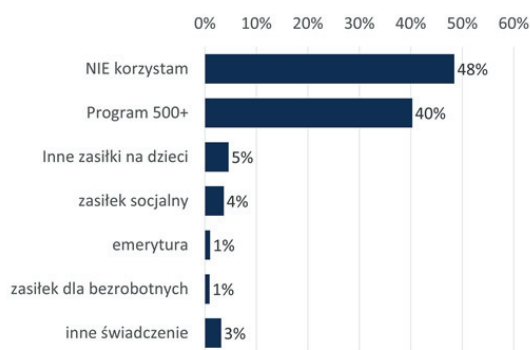
Jednym ze sposobów oceny sytuacji ekonomicznej imigrantów w Polsce jest porównanie jaka część ich ogółu dochodów przeznaczona jest na życie w Polsce. Osoby, których bieżące wydatki w Polsce stanowią relatywnie niższy odsetek ogółu dochodów mogą odkładać oszczędności na określony cel, tworzyć „poduszkę” finansową na ryzyko utraty dochodu lub nagłe wydatki lub wysyłać pieniądze do rodziny za granicę. Pod tym względem zarówno migranci, którzy przybyli przed wybuchem wojny jak i po wybuchu wojny są zróżnicowani (**Rysunek 22**). Około 36% migrantów sprzed lutego 2022 r. oraz 28% uchodźców, deklaroowało, że na bieżące wydatki w Polsce przeznaczają 50% dochodów miesięcznych i mniej. Najczęściej występującą odpowiedzią wśród imigrantów zarobkowych było 70-80% i była to też druga najczęstsza odpowiedź wśród uchodźców. Osoby, wydające więcej - 80-100% bieżących dochodów stanowiły 19% wśród migrantów sprzed wojny i aż 34% wśród uchodźców.

Rysunek 22. Odsetki uchodźców i migrantów przedwojennych według części ogółu dochodów przeznaczonych na życie w Polsce

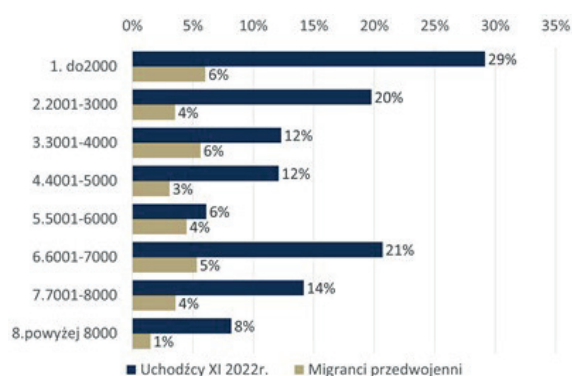

Status na rynku pracy jest podstawowym czynnikiem wpływającym na możliwości związane z zakwaterowaniem. Według deklaracji imigrantów prawie połowa z nich nie korzystała z żadnych świadczeń społecznych (**Rysunek 23**). Około 40% imigrantów otrzymywało świadczenia na dzieci z programu „Rodzina 500+”. Około 4% otrzymywało inne zasiłki socjalne nie związane z dziećmi a 1% zasiłek dla bezrobotnych. Ponadto 1% imigrantów otrzymywał emeryturę zaś 3% inne świadczenie pieniężne nie wymienione w poprzednich odpowiedziach.

Rysunek 23. Świadczenia społeczne otrzymywane przez migrantów ogółem

Rysunek 24. Korzystanie z pomocy rzeczowej a dochód wśród uchodźców i migrantów przedwojennych

odsetki nie sumują się do 100% gdyż respondent mógł zadeklarować więcej niż jedno świadczenie.

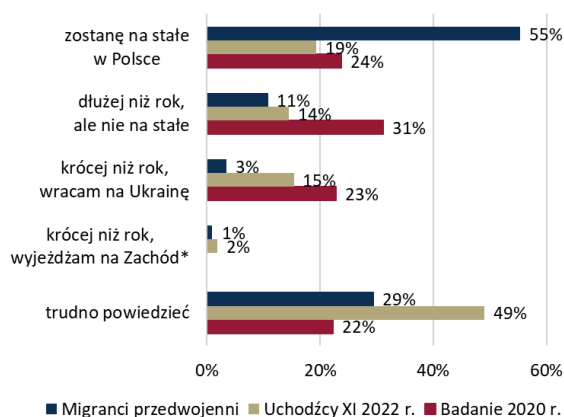
Oprócz świadczeń finansowych imigranci z Ukrainy otrzymywali też pomoc w postaci rzeczowej dla siebie lub dla dzieci (**Rysunek 26**). Jak wskazują wyniki ankiety była ona częsta w przypadku najbiedniejszych imigrantów (dochód do 2000 zł) natomiast osoby o wyższym obecnie dochodzie korzystały z niej dość rzadko.

3. Dalsze plany migrantów

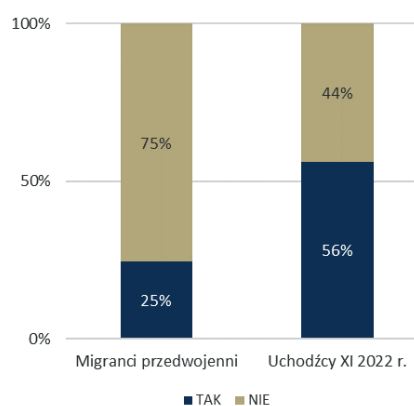
3.1. Planowany dalszy pobyt w Polsce

Wyniki obecnej rundy badania wskazują na duży wzrost zainteresowania pozostaniem w Polsce na stałe wśród przebywających tu obywateli Ukrainy. Co prawda różnią się one znacząco w zależności od tego czy na to pytanie odpowiadali imigranci przedwojenni czy uchodźcy, co do zasady jednak, wśród jednych i drugich odsetek osób widzących siebie na stałe w Polsce wzrósł w stosunku do wcześniejszych badań. Wśród imigrantów przedwojennych wynosi on obecnie ponad 50% a wśród uchodźców około 20% (**Rysunek 25**). Szczególnie w przypadku tych pierwszych można mówić o zmianie charakteru imigracji z cyrkulacyjnej na osiedleńczą.

Rysunek 25. Planowany dalszy pobyt w Polsce

Rysunek 26. Deklarowana gotowość powrotu na Ukrainę w ciągu 3 miesięcy w przypadku zakończenia wojny

*w badaniu w 2020 r. nie uwzględniono w kafeterii takiej odpowiedzi

Jeśli chodzi o plany imigrantów przedwojennych, to najlepszym badaniem referencyjnym, pokazującym zmianę charakteru tej imigracji jest badanie zrealizowane również przez Oddziały Okręgowe NBP na przełomie 2019 i 2020 r. (w dalszej części i na wykresach opisywane jako badanie 2020). W badaniu tym tylko około jedna czwarta ankietowanych deklarowała chęć pozostania w Polsce na stałe, podczas gdy obecnie osób takich jest ponad połowa. Z drugiej strony zmniejszył się istotnie udział osób planujących zarówno zostać w Polsce dłużej niż rok, ale nie na stałe oraz osób planujących wyjazd w przeciągu roku.

Co ciekawe w chwili badania około 60% spośród imigrantów przedwojennych przebywało w Polsce od 2019 r. lub dłużej, co nie jest bez znaczenia, jeśli chodzi o wytworzenie relacji emocjonalnych i ekonomicznych z Polską. Dlatego też długość dotychczasowego pobytu w Polsce może być jednym z czynników wpływających na ich dalsze plany. Dużą rolę odegrały tu też zapewne wydarzenia z ostatnich lat, takie jak epidemia COVID-19 oraz wybuch wojny, które miały znaczący wpływ na możliwość i chęć przemieszczania się między Polską

i Ukrainą oraz na wprowadzenie szeregu rozwiązań prawnych umożliwiających obywatelom Ukrainy legalny długi pobyt w Polsce.

Jeśli chodzi o uchodźców, odsetek osób chcących zostać w Polsce na stałe wyniósł około 20%. Dla porównania, uchodźcy pytani o swoje plany wiosną 2022 r. rzadziej udzielali takiej odpowiedzi (16%). I chociaż w tym przypadku zmiana nie jest może tak wyraźna to warto zwrócić uwagę, że osoby, które przybyły do Polski w związku z wybuchem wojny mają dużo mniej sprecyzowane plany co do pobytu w Polsce. Prawie połowa z nich nie była w stanie określić jak długo będzie trwał ich pobyt tutaj.

Warto także zwrócić uwagę, że zarówno wśród imigrantów przedwojennych jak i osób przybyłych po wybuchu wojny nie ma praktycznie osób zainteresowanych wyjazdem z Polski na Zachód.

Respondenci zapytani zostali dodatkowo o powrót do kraju w przypadku szybkiego zakończenia działań wojennych (**Rysunek 26**). Ponad połowa uchodźców potwierdziła, że w takiej sytuacji wróciłaby do kraju, a wśród imigrantów przedwojennych osób takich jest około 25%. W większości przypadków odpowiedzi takiej udzieliły osoby, które w pytaniu o plany na przyszłość udzieliły odpowiedzi 'trudno powiedzieć'. Jednak także wśród osób planujących dłuższy pobyt w Polsce znaleźli się i tacy, którzy zmieniliby swoje plany, gdyby w najbliższej przyszłości doszło do zakończenia wojny.

Rysunek 27. Przyczyny rozważanego wyjazdu z Polski

(możliwa więcej niż jedna odpowiedź)

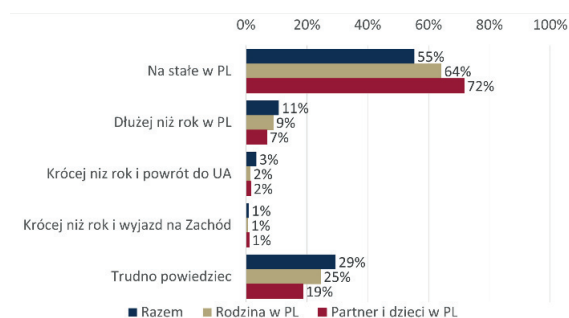

Najczęściej zgłaszanym powodem chęci powrotu do kraju była tęsknota za rodziną i domem, wskazywana zarówno przez połowę imigrantów przedwojennych jak i uchodźców (**Rysunek 27**). Kolejnym równie ważnym argumentem jest wiara w szybki koniec wojny. Dla pewnej części respondentów, głównie uchodźców, argumentem przemawiającym za wyjazdem z Polski jest stabilizacja sytuacji wojennej w regionie, z którego pochodzą oraz chęć edukowania dzieci w kraju pochodzenia. Dla tej grupy osób problem stanowi także brak pracy w Polsce, podczas gdy imigranci przedwojenni praktycznie nie wskazywali tej odpowiedzi.

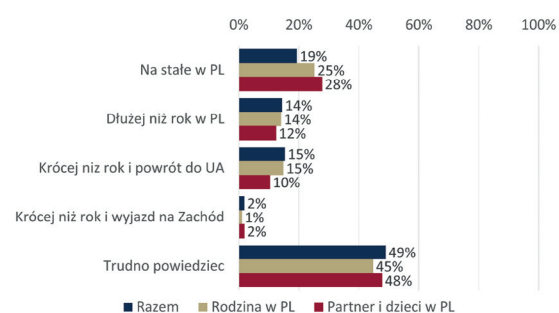
3.2. Sytuacja rodzinna a plany pobytowe migrantów

Plany imigrantów dotyczące przyszłego pobytu w Polsce są naturalnie związane z ich sytuacją rodzinną, a szczególnie z obecnością w Polsce innych członków rodzin. Wybuch wojny zmusił imigrantów do podejmowania szybkich decyzji dotyczących zmiany miejsca zamieszkania całych rodzin, a szczególnie dzieci. Członkowie rodziny przebywający w Polsce w dużym stopniu różnicują dalsze plany imigrantów, którzy przyjechali do Polski przed wojną (**Rysunek 28**). Odsetek deklarujących chęć pozostania w Polsce na stałe wśród ogółu imigrantów deklarowało 55%. Jeśli jednak zawęzić tę grupę tylko do osób, których partner życiowy przebywa lub przebywał w Polsce już przed wojną wówczas odsetek rośnie do 64%, podobnie wyższy odsetek związany jest z przebywaniem w Polsce rodziców (68%) lub dzieci (68%). Jeśli natomiast wziąć pod uwagę tylko pełne rodziny z dziećmi przebywające w Polsce wówczas pozostanie na stałe deklarowało 72%. Należy przy tym zauważyć, że w kategorii imigrantów przedwojennych margines stanowiły osoby deklarujące powrót na Ukrainę w ciągu mniej niż roku.

Rysunek 28. Planowana przez migrantów przedwojennych długość pobytu w Polsce w zależności od deklarowanej rodziny w Polsce

Rysunek 29. Planowana przez uchodźców długość pobytu w Polsce w zależności od deklarowanej rodziny w Polsce

Inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku uchodźców, którzy przyjechali do Polski w 2022 roku (**Rysunek 29**). W ich przypadku niezależnie od członków rodziny, którzy są w Polsce, niepewność dotycząca planów na przyszłość jest bardzo duża (prawie 50% wszystkich odpowiedzi to „trudno powiedzieć”). Obecność członków rodziny w Polsce, zwłaszcza jeśli jest to partner życiowy, nieznacznie zwiększa deklaracje pozostania na stałe. Obecność w Polsce rodziców respondentów także związana jest z nieco stabilniej określonymi planami pozostania dłużej niż rok. Różnice pomiędzy deklaracjami uchodźców z różną sytuacją rodzinną w Polsce nie są jednak duże, co może odzwierciedlać fakt, że w większości wypadków migracja do Polski wynikała z przymusu związanego z wojną a nie chęci ułożenia sobie reszty życia w innym kraju.

3.3. Czynniki wspierające i ułatwiające proces adaptacji migrantów z Ukrainy

Istotny wzrost odsetka osób deklarujących zamiar dłuższego pozostawania w Polsce oraz faktyczne wydłużenie średniego okresu pobytu w Polsce migrantów sprawiają, że obywatele

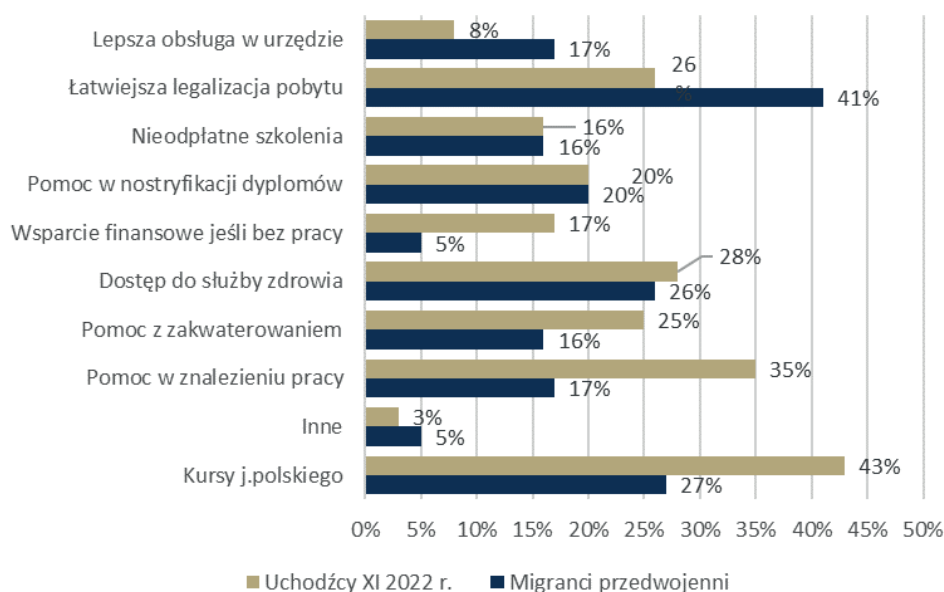
Ukrainy odgrywają coraz większą rolę na polskim rynku pracy oraz jako część polskiego społeczeństwa.

Wydaje się, że wcześniejsza obecność migrantów przedwojennych z Ukrainy jest czynnikiem, który ułatwia przedsiębiorcom zatrudnianie uchodźców. Zdołali poznać ich sposób pracy, trudności związane z zarządzaniem zespołami pracowników o różnej narodowości i sposoby ich przewycięzania. Także przynajmniej bierna znajomość języka rosyjskiego wśród części dorosłych Polaków (uczyli się go obowiązkowo w szkole) ułatwia zatrudnianie i adaptację obywateli Ukrainy.

Przeprowadzone pod koniec 2022 roku przez NBP cykliczne badanie przedsiębiorstw (tzw. Ankieta roczna) wskazuje, że prawie połowa przedsiębiorstw, które zatrudniają obywateli Ukrainy, zwiększyła ich zatrudnienie po wybuchu wojny.

Najczęstszymi odpowiedziami przedsiębiorców dotyczącymi ułatwień na temat pomocy ze strony państwa dla obywateli Ukrainy w Polsce były: organizacja kursów j. polskiego, usprawnienie pośrednictwa pracy dla obywateli Ukrainy oraz pomoc w nostryfikacji dyplomów (Ramka 1).

Rysunek 30. Najważniejsze formy pomocy, które ułatwiłyby pobyt w Polsce
(możliwa więcej niż jedna odpowiedź, wyniki nie sumują się do 100)

Częściowo te wskazania zbieżne są z oceną samych migrantów (Rysunek 30), dla których kursy języka polskiego są jedną z kluczowych oczekiwanych form pomocy. Migranci przedwojenni wskazują przede wszystkim na legalizację pobytu (41% wskazań) jako najistotniejszą barierę. W przypadku uchodźców najwięcej wskazań w listopadzie 2022 r. dotyczyło kursów języka polskiego (43%) oraz pomocy w znalezieniu pracy (35%). Porównując odpowiedzi uchodźców z maja i listopada 2022 r. można zauważyć spadek wskazań w większości kategorii. Wyjątkiem są pomoc w nostryfikacji dyplomów oraz szeroko rozumiana pomoc w sprawach urzędowych.

Ramka 1. Dodatkowe informacje z badania ankietowego „Ankieta roczna NBP” z grudnia 2022 roku.

Cennym uzupełnieniem informacji z badania ankietowego imigrantów jest alternatywne źródło jakim były pytania dotyczące migrantów przedwojennych i uchodźców zatrudnionych w firmach, dołączone do cyklicznej ankiety wśród przedsiębiorstw w grudniu 2022 roku. Badanie to zostało przeprowadzone na próbie ok. 2000 firm we wszystkich województwach.

Według tej ankiety nieco ponad 30% przedsiębiorstw zadeklarowało, że zatrudnia obywateli Ukrainy. 47% z tych firm zwiększyło zatrudnienie imigrantów po wybuchu wojny, a jedynie 11% zmniejszyło zatrudnienie imigrantów (**Rysunek 31**).

Rysunek 31. Zmiana liczby pracowników z Ukrainy w polskich przedsiębiorstwach po wybuchu wojny

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z badania Ankieta roczna NBP, grudzień 2022 r.

Przedsiębiorcy za podstawowe formy wsparcia migrantów, ułatwiające ich zatrudnianie i integrację uznali organizowanie kursów języka polskiego³ (**Rysunek 32**). Ważna jest także pomoc odpowiednich instytucji państwowych w dopasowaniu ofert pracy do podaży pracy (np. stworzenie centralnej bazy uchodźców poszukujących pracy) oraz ułatwienia w nostryfikacji dyplomów. Warto zauważyć, że duża liczba przedsiębiorstw (około 37%) wskazywała, że istniejące rozwiązania są wystarczające.

Rysunek 32. Opinie przedsiębiorców na temat oczekiwanych form pomocy ze strony państwa dla obywateli Ukrainy w Polsce

(można było wskazać max 2 odpowiedzi)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ankiety rocznej NBP, Warszawa, grudzień 2022 r.

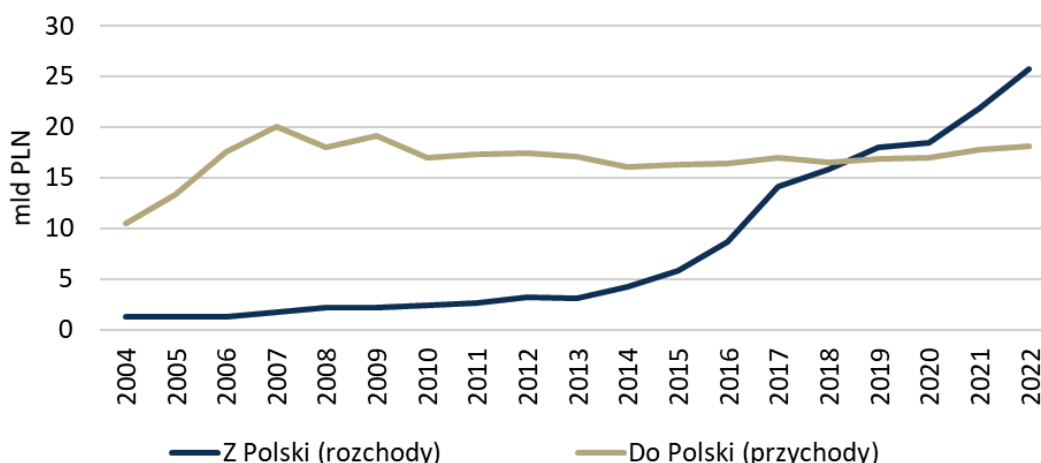
³ Na pytanie odpowiadali zarówno przedsiębiorcy zatrudniający obywateli Ukrainy, jak i przedsiębiorcy ich niezatrudniający (około połowy z nich odpowiedziało na pytanie).

4. Środki pieniężne i pomoc rzeczowa przekazywane na Ukrainę

4.1. Skłonność do przekazywania transferów

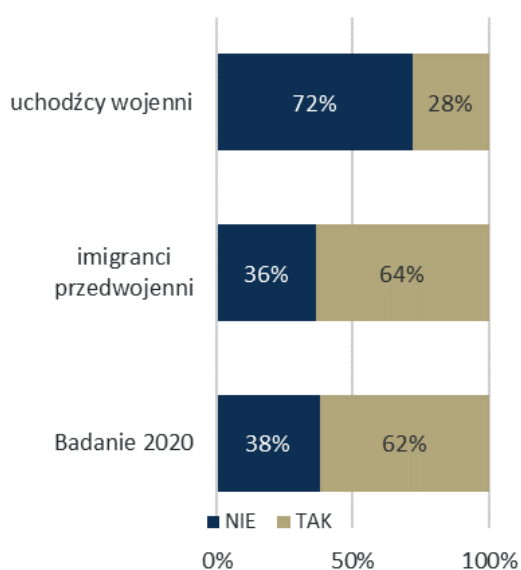
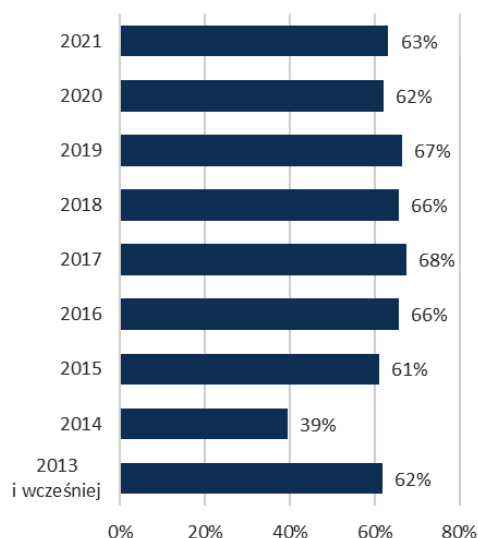
Zrealizowane badanie pozwoliło po raz kolejny przeanalizować ważną kwestię jaką są transfery pieniężne wysyłane z Polski przez imigrantów. Jest to o tyle istotne, że środki transferowane przez obywateli Ukrainy stanowią między 80% a 90% środków wysyłanych z Polski przez imigrantów z wszystkich krajów. Co do wartości to od kilku lat są one na podobnym poziomie co środki napływające do Polski od emigrantów pracujących za granicą, a nawet nieznacznie je przewyższają (**Rysunek 33**). Ocena tej kwestii a w szczególności ocena wpływu wojny na model transferowania środków wydaje się szczególnie istotna.

Rysunek 33. Przekazy migrantów w bilansie płatniczym

Źródło: Bilans płatniczy Polski

Ostatnie dostępne wyniki badań sprzed wybuchu wojny, na temat przekazów pieniężnych z Polski na Ukrainę pochodzą z badania zrealizowanego również przez Oddziały Okręgowe NBP na przełomie 2019 i 2020 r. Według wyników tego badania środki do kraju wysyłało wówczas około 60% respondentów. Bieżąca edycja badania pokazała w przypadku grupy imigrantów przedwojennych (a więc grupy porównywalnej z grupą przebadaną w 2020 r.), brak istotnych zmian co do odsetka transferujących (**Rysunek 34**).

Rysunek 34. Odsetek osób przekazujących środki finansowe do kraju w zależności od wybranych grup migrantów**Rysunek 35. Odsetek osób przekazujących środki finansowe do kraju wśród migrantów przedwojennych w zależności od roku rozpoczęcia obecnego pobytu w Polsce**

Co ciekawe, odsetek transferujących jest bardzo stabilny bez względu na rok przyjazdu do Polski (**Rysunek 35**), co stoi w sprzeczności z teorią wygasania transferów w czasie. W tym przypadku, bez względu na długość pobytu w Polsce systematycznie między 60% a 70% respondentów deklaruje wysyłanie środków do kraju. Pewnym wyjaśnieniem tej sytuacji może być wzmożona chęć wsparcia bliskich w trudnej sytuacji w jakiej znaleźli się bliscy pozostający w kraju.

4.2. Charakterystyka transferów

Za motywacją związaną z toczącą się na Ukrainie wojną i trudną sytuacją gospodarczą w kraju przemawiałby wzrost częstotliwości wysyłanych transferów. W obecnym badaniu połowa respondentów zadeklarowała wysyłanie transferów co najmniej raz w miesiącu, podczas gdy w badaniu w 2020 r. przekaz co najmniej raz w miesiącu robiło 45% badanych, ale około 30% rzadziej niż raz na kwartał (**Rysunek 36**).

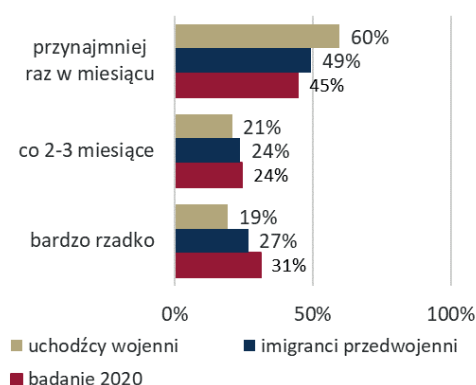
Co do wysokości przekazywanych kwot (**Rysunek 37**) to obserwowana jest tendencja odwrotna, czyli spadek wielkości pojedynczego transferu. W badaniu z 2020 r. około 60% deklaruowało przesyłanie kwot do 1000 zł, a pozostałe 40% przesyłało transfery o wyższej wartości. Obecnie, wśród osób przebywających w Polsce przed wybuchem wojny, kwoty powyżej 1000 zł przesyła niecałe 25%, pozostali przesyłają niższe kwoty, przy czym w większości są to kwoty nie przekraczające 500 zł. Generalnie kwota pojedynczego transferu wysyłanego w 2020 r. wynosiła około 1300 zł, w obecnym badaniu jest to kwota rzędu 1000 zł.

Jeszcze inaczej, jeśli chodzi o przekazy wygląda sytuacja uchodźców. Mimo iż jest to grupa, która sama nierzadko potrzebuje pomocy ze względu na mało stabilną sytuację finansową

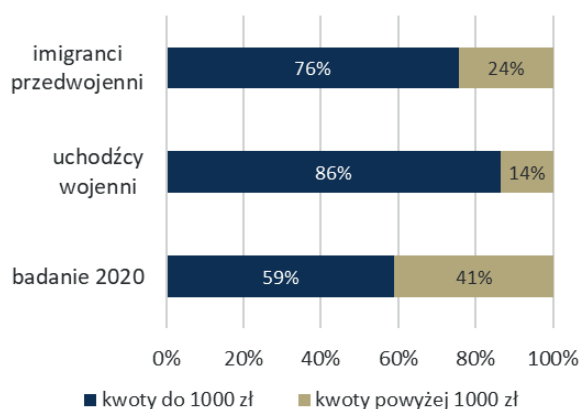

i zawodową, to 27% z nich deklaruje wysyłanie pieniędzy do kraju (**Rysunek 34**). Co więcej, jeśli już to robią, to częstotliwość tych transferów jest najwyższa spośród wszystkich porównywanych grup, co wskazuje na ich silne więzi z krajem i pozostawioną tam rodziną. Z drugiej strony ich trudna sytuacja życiowa znajduje odzwierciedlenie w wysokości przekazywanych kwot. 30% uchodźców zadeklarowało, że ostatni dokonany przez nich przekaz nie był większy niż 200 zł. W sumie prawie 90% przesyłało kwoty nie przekraczające 1000 zł.

Rysunek 36. Częstotliwość dokonywania transferów

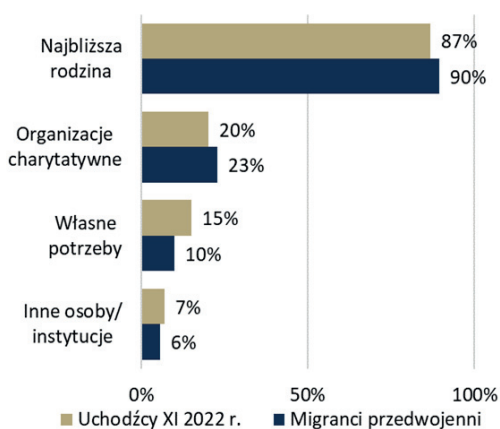
Rysunek 37. Kwota ostatniego dokonanego transferu

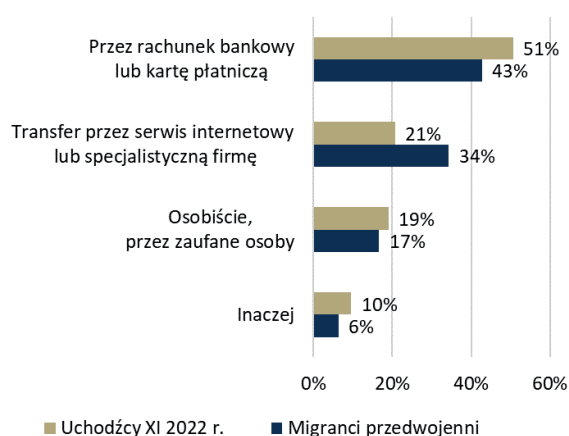
Zarówno migranci przedwojenni jak i osoby przybyłe po wybuchu wojny udzieliły bardzo zbliżonych odpowiedzi, jeśli chodzi o adresatów transferów (**Rysunek 38**). W prawie 90% przypadkach są to pozostali w kraju członkowie najbliższej rodziny. Ponad 20% respondentów w obu grupach wskazało dodatkowo organizacje charytatywne. Zdecydowanie najmniej osób przesyła środki na własne cele lub kieruje je do jeszcze innych odbiorców.

Do przekazywania środków zarówno uchodźcy jak i migranci przedwojenni najchętniej wykorzystują oficjalne kanały (**Rysunek 39**) takie jak rachunek bankowy lub kartę płatniczą (około 50% uchodźców i ponad 40% imigrantów przedwojennych), jednak migranci przedwojenni, być może posiadając większe doświadczenie w transferowaniu środków, często korzystają też z różnego rodzaju serwisów internetowych lub specjalizujących się w tym firm.

Rysunek 38. Beneficjenci transferów
(możliwa więcej niż jedna odpowiedź, wyniki nie sumują się do 100)

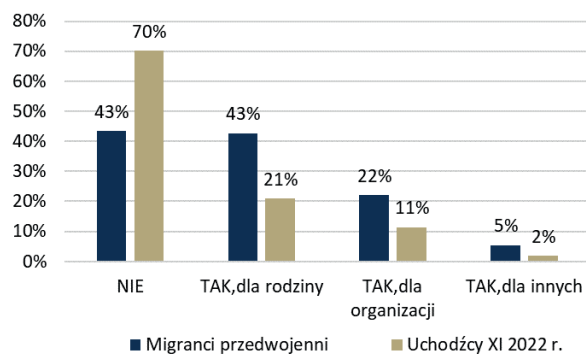
Rysunek 39. Najczęściej wykorzystywany sposób przekazywania środków

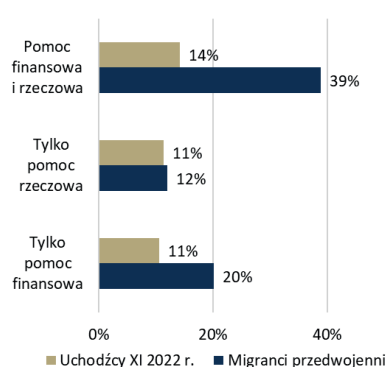
4.3. Pomoc rzeczowa

Poza pomocą finansową przebywający w Polsce obywatele Ukrainy przesyłają do kraju także pomoc rzeczową (**Rysunek 40**). Robi to 57% imigrantów przedwojennych i 30% uchodźców. Pomoc najczęściej kierowana jest do członków rodziny, ale wsparcie otrzymują także organizacje charytatywne, sporadycznie inne podmioty.

Rysunek 40. Pomoc rzeczowa świadczona innym osobom na Ukrainie

Rysunek 41. Odsetek osób udzielających różnych form pomocy

Imigranci nie ograniczają się tylko do jednej formy pomocy. Prawie 40% imigrantów przedwojennych udziela jednocześnie wsparcia i finansowego i rzeczowego (**Rysunek 41**). Wśród uchodźców, których możliwości udzielania pomocy są mniejsze, również obserwowane jest takie zjawisko, przy czym w ich przypadku odsetek ten wynosi 14%.

---

5. Wpływ pandemii oraz wojny w Ukrainie na sytuację migrantów znajdujących się w Polsce

Od 2014 r. stopniowo wzrastała liczba migrantów zarobkowych z Ukrainy w Polsce. Istniało szereg czynników, które przyczyniły się do takiego stanu rzeczy. Niewątpliwie należały do nich: trudna sytuacja ekonomiczna w Ukrainie, powodująca brak pracy lub niskie wynagrodzenia, regulacje prawne w Polsce pozwalające na pracę migrantów oraz istniejący popyt na ich pracę, a także wojna – zajęcie przez Rosję Krymu i atak na Donbas.

Migracja po 2014 r. miała początkowo głównie charakter cyrkulacyjny, m.in. ze względu na obowiązujące w Polsce przepisy migracyjne. Ukraińcy pracowali w Polsce często nie dłużej niż 6 miesięcy, następnie wracali na Ukrainę i po upływie kilku miesięcy ponownie przyjeżdżali do Polski. Ale stopniowo migracja ta nabierała także charakteru osiedleńczego i długość pobytu obywateli Ukrainy w Polsce wydłużała się⁴.

W ciągu ostatnich dwóch lat mieliśmy do czynienia z dwoma dużymi wydarzeniami, które miały istotny wpływ na charakter migracji obywateli Ukrainy. Pierwszym z nich była pandemia, drugim atak Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku.

Według szacunków GUS z czerwca 2020 r. przed wybuchem pandemii w Polsce przebywało około 1,3 mln obywateli Ukrainy⁵. Charakter pobytu części z nich był cyrkulacyjny, więc równocześnie na terytorium Polski przebywała mniejsza liczba migrantów. Podstawowym ograniczeniem spowodowanym przez pandemię były trudności w przemieszczaniu się. Zamknięte przejścia graniczne, konieczność odbycia kwarantanny po przekroczeniu granicy lub okazania negatywnego wyniku testu badania na Covid-19 zmniejszyły mobilność ludzi. Lockdowny przez pewien czas ograniczały istotnie działalność niektórych przedsiębiorstw.

Już badanie przeprowadzone w 2020 r. we Wrocławiu przez NBP pokazało, że pandemia zahamowała napływ nowych imigrantów, ale osoby mające wcześniejsze doświadczenia migracyjne w większości pozostały w Polsce⁶. Główny Urząd Statystyczny w opracowaniu „Populacja cudzoziemców w Polsce w czasie Covid-19” przedstawił jak zmieniła się w okresie II-IV 2020 r. wielkość wybranych subpopulacji cudzoziemców w pierwszych miesiącach

---

⁴ Informacje z badania ankietowego imigrantów w Bydgoszczy i we Wrocławiu w 2018 i 2019 r. Iza Chmielewska, Adam Panuciak, Paweł Strzelecki, Warszawa 2018 r. Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania (<https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/11/obywatele-Ukrainy-pracujacy-w-Polsce-raport-2017.pdf>); Imigranci w polskiej gospodarce. Raport z badań ankietowych, Paweł Strzelecki, Warszawa 2020 r. Imigranci w polskiej gospodarce – raport z badań ankietowych (<https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/11/imigranci-vii2020.pdf>).

⁵ GUS populacja cudzoziemców w Polsce w czasie Covid-19, 4 VI 2020 r. Szacunek wykonano na podstawie 9 rejestrów administracyjnych. Dane te mówią o liczbie obywateli Ukrainy zarejestrowanych w tych rejestrach. Nie oznacza to, że rzeczywiście tyle osób przebywało wtedy w Polsce.

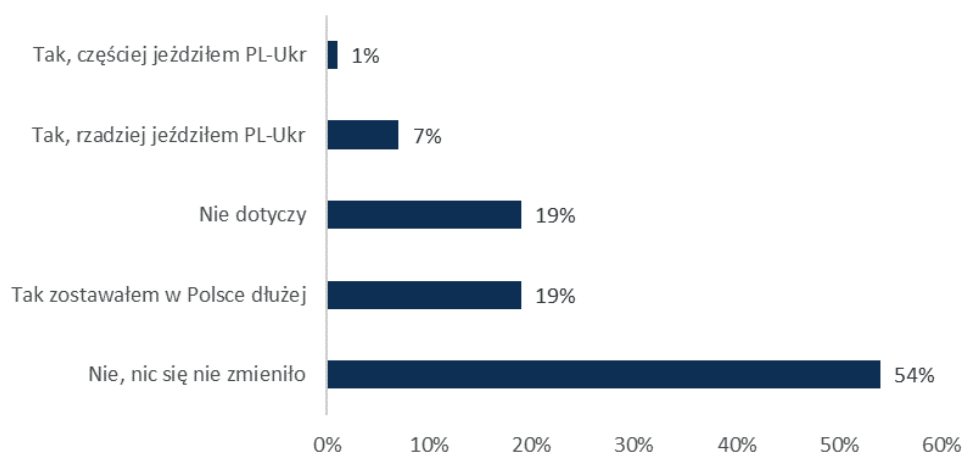
⁶ Badania ankietowe imigrantów z Ukrainy we Wrocławiu w 2020 roku - najważniejsze wnioski. Paweł Strzelecki, Beata Dudek (<https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/11/imigranci-Wroclaw-2020.pdf>)

pandemii COVID-19. Jeżeli chodzi o obywateli Ukrainy to zanotowano w tym okresie spadek o 160,0 tys. osób, czyli około 11,5%⁷.

W badaniu zrealizowanym jesienią 2022 r. zapytano respondentów, którzy przybyli do Polski po raz pierwszy w celach zarobkowych przed wybuchem pandemii, czy w związku z epidemią Covid 19 zmienił się charakter ich pobytów w Polsce (**Rysunek 42**). Ponad połowa z nich odpowiedziała, że nic się nie zmieniło, natomiast 19% respondentów zaobserwowało zmiany, które wskazują na ograniczenie migracji cyrkulacyjnych i wydłużenie długości pobytu w Polsce.

Co ciekawe region pochodzenia migrantów nie miał istotnego wpływu na rozkład odpowiedzi dotyczący wpływu pandemii na charakter migracji. Częściej natomiast deklarowały wpływ pandemii na charakter ich pobytu w Polsce kobiety niż mężczyźni.

Rysunek 42. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy pandemia zmieniła charakter Pana/Pani pobytu w Polsce”?

Dodatkowych informacji na temat wpływu pandemii na charakter migracji dostarcza analiza struktury migrantów pod kątem daty ich przybycia do Polski (**Rysunek 43**). Odsetek migrantów, którzy przyjechali do naszego kraju po raz pierwszy w okresie pandemii (2020 i 2021 r.) i zostali u nas po wybuchu wojny 24 lutego 2022 r. jest niższy w porównaniu z poprzednimi latami.

⁷ GUS populacja cudzoziemców w Polsce w czasie Covid-19, 4 VI 2020 r.

Rysunek 43. Migranci przedwojenni według roku pierwszego przyjazdu do Polski

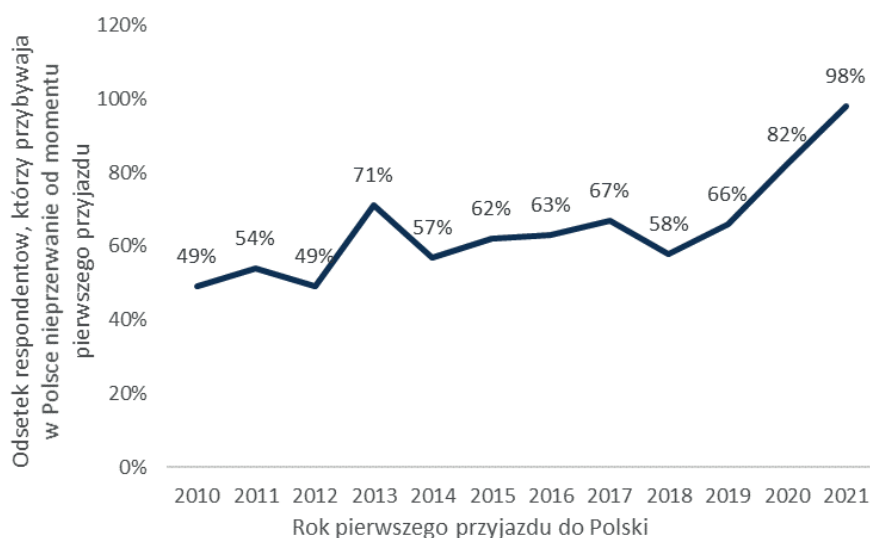
Przyczyną takiego stanu rzeczy mogły być także inne czynniki niż pandemia, np. wyczerpywanie się zasobu osób skłonnych zdecydować się na migrację zarobkową. Jednak pandemia jako wydarzenie o skali globalnej musiała mieć wpływ na postawę osób, które podejmowały decyzję o migracji. Niewątpliwie brały one pod uwagę, że nie będą w stanie wrócić do domu z powodu zamkniętych granic, lub powrót ten będzie utrudniony w związku z koniecznością odbycia kwarantanny. Należy także pamiętać, że szereg ograniczeń dotyczących podróży wprowadzono nie tylko w Polsce, ale także w Ukrainie.

Analiza długości pobytu w Polsce respondentów pokazuje, że pewna ich część od początku swojego pobytu w Polsce wiązała z naszym krajem dłuższe plany na przyszłość (**Rysunek 44**). Odsetek osób, które przebywają i pracują w Polsce nieprzerwanie⁸ od momentu ich pierwszego przyjazdu wynosi powyżej 50% dla każdego roku (począwszy od 2013 r.). W pewnym zakresie taka struktura pobytu wyjaśnia, dlaczego ponad 50% respondentów oceniło, że pandemia nie zmieniła charakteru ich pobytu w Polsce.

Co także warte zauważenia po spadku w 2018 r., w kolejnych latach wzrósł zauważalnie odsetek migrantów, którzy przebywają nieprzerwanie w Polsce od momentu pierwszego przyjazdu.

⁸ W badaniu zapytano migrantów przedwojennych o dwie kwestie. Pierwsza dotyczyła daty, kiedy rozpoczął się ich obecny pobyt w Polsce/tzn. pozostawanie w Polsce bez przerw dłuższych niż dwutygodniowe lub wyjazdów do domu na święta/. Drugie pytanie dotyczyło wskazania roku pierwszego przyjazdu do Polski w celu innym niż turystyczno wypoczynkowy.

Rysunek 44. Migranci przedwojenni, którzy przebywają w Polsce nieprzerwanie od momentu pierwszego przyjazdu jako odsetek wszystkich migrantów, którzy przyjechali w danym roku

Próbując wyjaśnić powyższe dane oraz wpływ pandemii Covid19 na charakter pobytu obywateli Ukrainy w Polsce, należy wziąć pod uwagę zmiany w regulacjach prawnych dotyczących cudzoziemców, które wprowadzono w Polsce. Wkrótce po wybuchu pandemii w marcu 2020 r. przyjęto zmiany prawne, umożliwiające cudzoziemcom legalne dłuższe pozostanie w Polsce⁹. Z kolei w styczniu 2022 r. weszły w życie przepisy, które zawierały rozwiązania ułatwiające legalizację pobytu i pracy w Polsce, m.in. wydłużyły one z 6 do 24 miesięcy możliwość pracy na podstawie tzw. oświadczenia¹⁰. Przyjęte rozwiązania prawne sprzyjały więc wydłużaniu długości pobytu w Polsce obywateli Ukrainy i przeobrażeniom migracji cyrkulacyjnej w osiedleńczą.

Po lutym 2022 r., okazało się że pandemia nie była dla obywateli Ukrainy najważniejszym wydarzeniem, rewidującym ich plany (**Tabela 2**). Wojna wymusiła na nich istotną zmianę zachowań i planów odnośnie przyszłości. Wojna pogłębiła spowodowaną przez Covid 19 i nowe regulacje zmianę charakteru migracji z Ukrainy na osiedleńczą, uniemożliwiając migrację cyrkulacyjną. Część przedwojennych migrantów cyrkulacyjnych, przede wszystkim mężczyzn pozostała w Ukrainie. Wojna wciąż oddziałuje w wielu aspektach na życie obywateli Ukrainy. W badaniu zapytano migrantów o wpływ wojny na charakter ich pobytu w Polsce.

⁹ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U., poz. 374 z późn. zm.)

¹⁰ Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 91)

Tabela 2. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy wybuch wojny w Ukrainie ma lub może mieć wpływ na Pana/Pani pobyt w Polsce?”¹¹

Aspekty wpływu wojny na pobyt w Polsce	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Ze względów bezpieczeństwa pozostaną w Polsce dłużej	67%	14%	19%
Ze względów ekonomicznych pozostaną w Polsce dłużej	73%	11%	16%
Ze względu na zmianę przepisów pozwalających przebywać w Polsce dłużej, nie wrócę na Ukrainę w planowanym terminie	45%	25%	30%
Szybciej wrócę na Ukrainę	7%	64%	30%
Sprowadziłem/sprowadzę do siebie rodzinę	43%	41%	16%
Pojawiła się konkurencja na rynku pracy w związku z napływem uchodźców	42%	28%	30%
Ze względu na problem z przekraczaniem granicy pozostaną w Polsce dłużej	35%	37%	28%

Największy odsetek migrantów przedwojennych (73%) deklaruje, że ze względów ekonomicznych pozostanie w Polsce dłużej, niż wcześniej planował. Ukraina została w dużej części zniszczona, brak jest pracy, a więc trudno jest się utrzymać. Narodowy Bank Ukrainy w październiku 2022 r. w kwartalnym raporcie o inflacji prognozował, że PKB Ukrainy w 2022 r. spadnie z powodu wojny o ponad 30 proc., a bezrobocie osiągnie poziom około 30%, co oznacza, że około 5 mln ludzi pozostanie bez pracy¹².

Tak więc czynniki ekonomiczne są kluczowe przy formułowaniu planów dotyczących przyszłości. Uzupełniają je – co naturalne, kwestie związane z bezpieczeństwem - (67%).

Ponad 40% migrantów przedwojennych sprowadziło z powodu wojny lub sprowadzi swoją rodzinę do Polski. Czynniki te, wraz z obowiązującymi przepisami dającymi możliwość dłuższego pozostawania w Polsce, niezależnie od dalszego przebiegu wojny, sprzyjać będą prawdopodobnie dalszym przeobrażeniom migracji cyrkulacyjnej w osiedleńczą.

Czynnikiem ryzyka dla migrantów przedwojennych jest sytuacja na rynku pracy i konkurencja ze strony uchodźców, którą dostrzega 42% badanych, a jedynie 28% jej nie widzi. Pozostałe osoby udzieliły odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Co naturalne (ze względu na strukturę płci uchodźców) większy odsetek kobiet niż mężczyzn wskazuje na to zjawisko na rynku pracy. Jednak również mężczyźni je odczuwają, gdyż mniejszość - 34% - deklaruje brak konkurencji ze strony uchodźców.

Zmiany w charakterze pobytu migrantów z Ukrainy wywołane najpierw pandemią, a następnie wojną wpływają na przeciętny czas ich pobytu w Polsce. Przeciętny czas

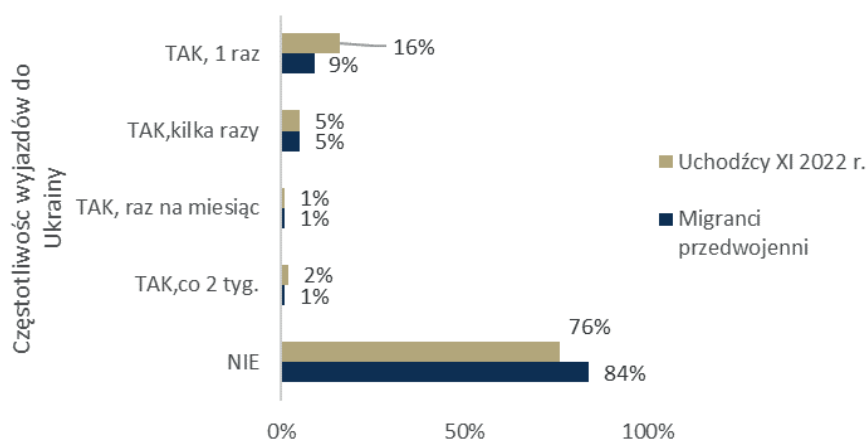
¹¹ Respondenci byli proszeni o dokonanie oceny wpływu wojny na ich sytuację we wszystkich 7 aspektach. Oceny dokonywano poprzez wybranie jednej z trzech odpowiedzi: „tak”, „nie”, „trudno powiedzieć”.

¹² Raport o inflacji Narodowy Bank Ukrainy, Październik 2022 r. NBU Expects Inflation to Slow and Economy to Grow Next Year – Inflation Report (<https://bank.gov.ua/en/news/all/natsionalniy-bank-ochikuye-spovilnennya-inflyatsiyi-ta-zrostannya-ekonomiki-z-nastupnogo-roku--inflyatsiyinyi-zvit>)

pozostawania w Polsce migrantów licząc od roku, w którym rozpoczął się obecny pobyt wynosi około 4,5 roku.

Wojna spowodowała wydłużenie przeciętnego okresu pobytu obywateli Ukrainy w Polsce, a także ograniczyła istotnie ich kontakty z Ukrainą. 84% migrantów przedwojennych nie było od 24 lutego 2022 r. w Ukrainie (**Rysunek 45**). Zresztą także uchodźcy (76%) od momentu wybuchu wojny nie byli w Ukrainie. Obydwie grupy, jeżeli zdecydowały się na wyjazd, to najczęściej jeden raz, aby odwiedzić rodzinę.

Rysunek 45. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy od wybuchu wojny 24.02.2022 roku był(a) Pan(i) choć raz w Ukrainie”?

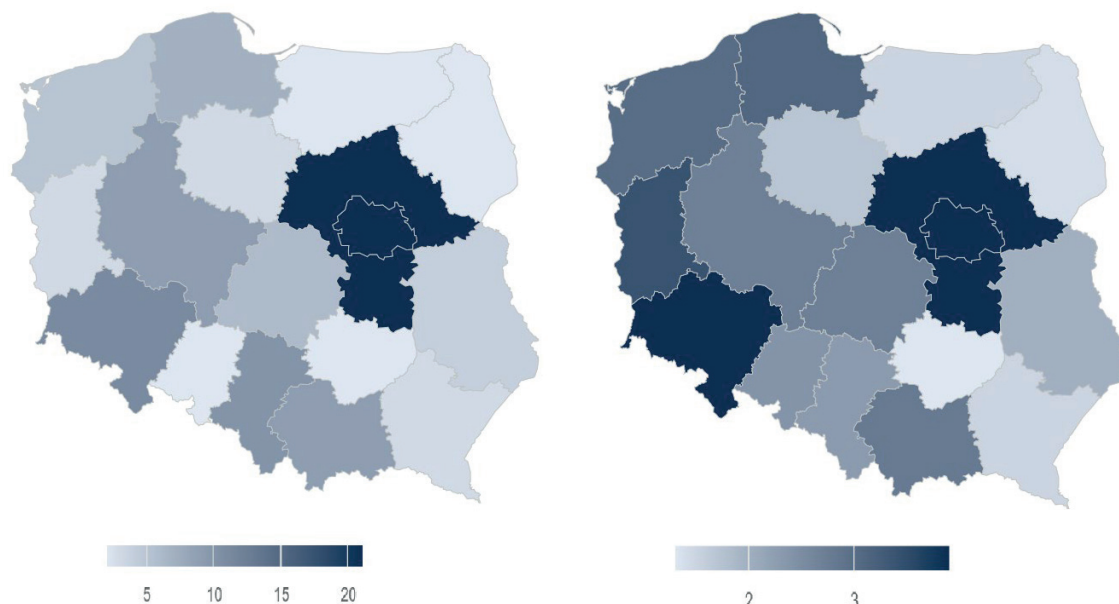

6. Wybrane elementy zróżnicowania regionalnego migrantów z Ukrainy w Polsce

Zjawisko migracji z Ukrainy do Polski było i jest różnie odczuwane w różnych regionach Polski. Dotyczy to zarówno liczby migrantów, którzy przyjechali do poszczególnych części naszego kraju, ale także ich sytuacji na lokalnych rynkach pracy, dalszych zamierzeń oraz potrzeb. Dane o liczbie uchodźców zarejestrowanych na terytorium Polski wskazują, że zarówno największy napływ jak i najwyższy odsetek liczby uchodźców z Ukrainy do liczby ludności był obserwowany w województwie mazowieckim oraz na drugim miejscu w woj. dolnośląskim (**Rysunek 46**). Widać także, że napływ migrantów przyciągały województwa z dużymi aglomeracjami miejskimi, poza wymienionymi wcześniej województwami, były to małopolskie, śląskie, wielkopolskie oraz pomorskie. Z kolei w relacji do liczby ludności poza mazowieckim i dolnośląskim migranci stanowili relatywnie wysoki odsetek w województwach na zachodzie Polski (**Rysunek 47**).

Rysunek 46. Województwa w Polsce według wielkości napływu uchodźców (jako % całego napływu)

Rysunek 47. Uchodźcy w województwach w relacji do liczby ludności (w %)

Źródło: Informacje o numerach PESEL nadanych uchodźcom z Ukrainy stan na XI 2022 r.

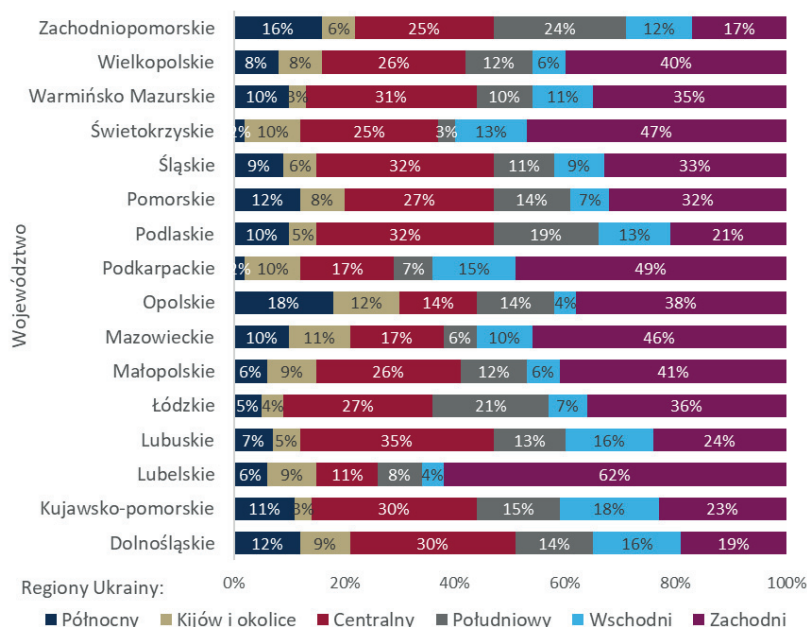

Migranci przedwojenni z Ukrainy Zachodniej i Kijowa osiedlając się w Polsce najczęściej wybierali województwo mazowieckie. Migranci z pozostałych regionów Ukrainy zauważalnie częściej osiedlali się w województwie dolnośląskim. Natomiast uchodźcy, jak wspomniano wyżej, niezależnie od regionu, z którego pochodzą najczęściej wybierali województwo mazowieckie. Wyraźnie częściej taką decyzję podejmowali uchodźcy z Ukrainy Zachodniej i z Kijowa, co tłumaczyć można w pewnym zakresie faktem, że było to także najpopularniejsze województwo wśród migrantów przedwojennych z tych regionów.

Struktura pochodzenia uchodźców i migrantów przedwojennych może mieć wpływ na ich plany odnośnie przyszłości w Polsce oraz na tempo procesu integracji w społeczeństwie polskim. Wojna w większym stopniu dotyka Ukrainy Wschodniej i Południowej niż pozostałych części kraju. Osoby pochodzące z tych regionów Ukrainy, jak pokazało badanie NBP z maja 2022 r. miały mniej kontaktów z Polską i słabszą znajomość języka polskiego. Tak więc ich adaptacja do życia w Polsce może być trudniejsza i dłuższa.

Zarówno migranci przedwojenni jak i uchodźcy osiedlili się we wszystkich województwach, jednak w różnych proporcjach (Rysunek 48) i (Rysunek 49) W efekcie tego, poszczególne województwa różnią się między sobą pod względem regionu pochodzenia znajdujących się tam obywateli Ukrainy. Jest to o tyle istotne, że respondenci pytani o plany dotyczące zmiany miejsca zamieszkania w Polsce w większości odpowiadają, że nie planują się przeprowadzać (odpowiednio 82% migrantów przedwojennych i 76% uchodźców).

Rysunek 48. Migranci przedwojenni z Ukrainy według regionu pochodzenia i województwa, w którym obecnie mieszkają w Polsce

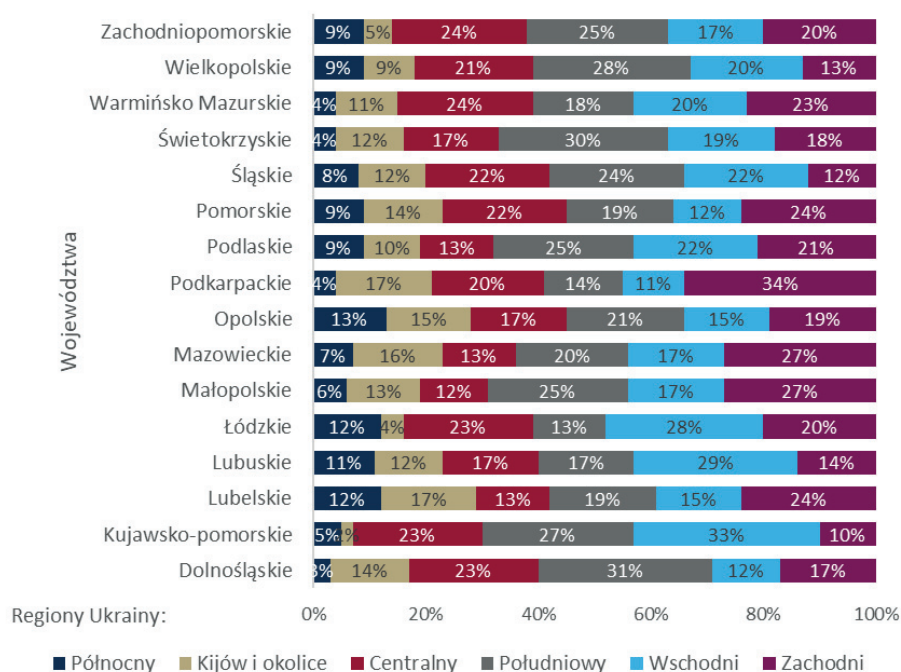

Uchodźcy są rozmieszczeni bardziej równomiernie w poszczególnych województwach. Co warte zauważenia, 33% uchodźców w województwie kujawsko-pomorskim pochodzi

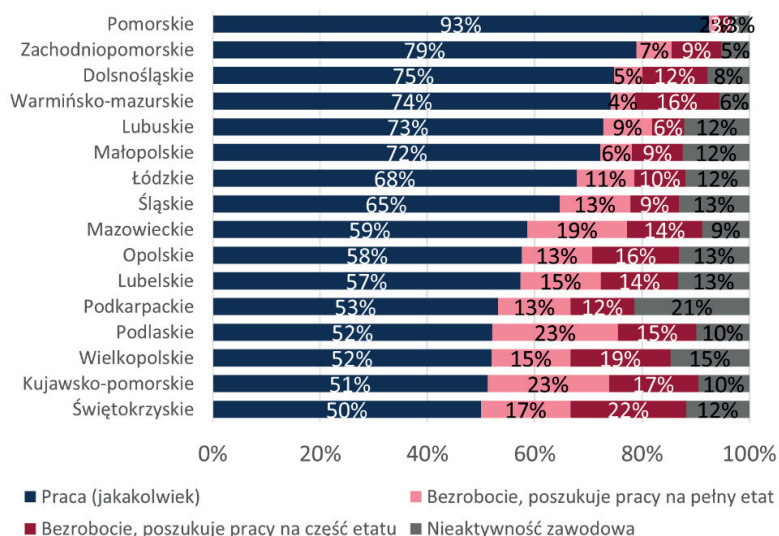
z Ukrainy Wschodniej. Z kolei 31% uchodźców w województwie dolnośląskim i 30% w województwie świętokrzyskim przyjechało z Ukrainy południowej. W województwie podkarpackim najliczniejsza grupa uchodźców pochodzi z Ukrainy Zachodniej, co może wynikać z tego, że chcą przebywać relatywnie blisko domu.

Rysunek 49. Uchodźcy z Ukrainy według regionu pochodzenia i województwa, w którym obecnie mieszkają w Polsce

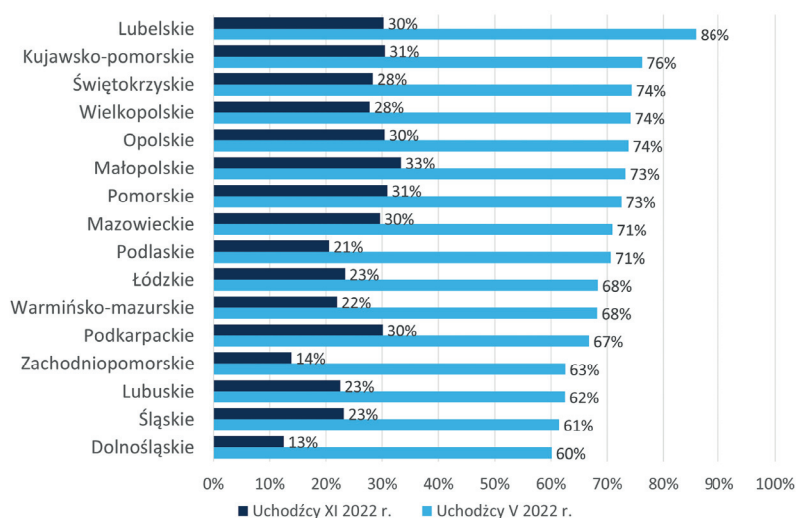

Sytuacja na polskim rynku pracy migrantów przedwojennych jest generalnie dobra (por. **Rysunek 13**). Poza województwami świętokrzyskim, opolskim i lubelskim wskaźnik zatrudnienia był zbliżony lub przekraczał 90%. Znacznie bardziej zróżnicowana była za to sytuacja uchodźców, którzy trafili do różnych województw w Polsce (**Rysunek 50**).

Największe szanse na szybkie znalezienie pracy mieli uchodźcy, którzy trafili do województwa pomorskiego oraz regionów leżących na zachodzie Polski (zachodniopomorskie, dolnośląskie, lubuskie). Może być to związane z dużym popytem na pracowników w tych województwach niezależnie od kwalifikacji. Z kolei relatywnie duży odsetek migrantów na bezrobociu lub nieaktywnych zawodowo był związany z województwami relatywnie bliskimi granicy z Ukrainą (lubelskie, podkarpackie) lub województwami o relatywnie niskim popycie na pracę i bez dużych aglomeracji miejskich (świętokrzyskie, podlaskie, kujawsko-pomorskie).

Rysunek 50. Aktywność zawodowa uchodźców w XI 2022 r. według województw

W porównaniu z pierwszymi miesiącami po wybuchu wojny zmniejszył się i wyrównał pomiędzy województwami odsetek osób deklarujących bardzo szybki powrót na Ukrainę w przypadku zakończenia działań wojennych (**Rysunek 51**). Wiąże się to z jednej strony ze zmianą sytuacji na froncie – część osób deklarujących chęć szybkiego powrotu mogła to zrobić, gdy rejon walk zaczął obejmować tylko wschodnią Ukrainę. Z drugiej strony uchodźcy przebywający w Polsce coraz częściej mogli postrzegać swoją sytuację nie jako przejściową, ale jako wymagającą zaplanowania pobytu w Polsce, co wykluczałoby bardzo szybki powrót na Ukrainę. Co ciekawe, relatywnie rzadko zarówno w maju jak i w listopadzie 2022 roku chęć szybkiego powrotu deklarowali uchodźcy z województw dolnośląskiego oraz zachodniopomorskiego.

Rysunek 51. Deklarowana gotowość powrotu na Ukrainę w ciągu 3 miesięcy po zakończeniu działań wojennych według województw

---

7. Aneks. Opis metody badania ankietowego

Badanie ankietowe odbyło się w okresie od 26 września do 18 listopada 2022 r. Dotyczyło dorosłych migrantów z Ukrainy, zarówno migrantów przedwojennych (osób, które przyjechały do Polski przed 24 lutego 2022 r.) jak i uchodźców. Założono, że reprezentacja w każdej z grup będzie wynosiła po minimum 40%. W celu zapewnienia lepszej reprezentatywności badania ankiety zostały przeprowadzone w 16 miastach wojewódzkich Polski, a także mniejszych miejscowościach (po 1 do 2 mniejszych miejscowości w każdym województwie).

Zróznicowanie miejsca realizacji wywiadu i sposobu rekrutacji respondentów miało na celu ujęcie w badaniu różnych grup migrantów. Ankieterzy mieli za zadanie zapewnić zróżnicowanie ankietowanych unikając efektu tzw. śniegowej kuli, tzn. unikając przeprowadzania ankiet wśród osób, które przebywają razem lub się znają. Badanie zrealizowano m.in. w firmach zatrudniających migrantów, w urzędach administracji publicznej obsługujących migrantów, miejscach zbiorowego zakwaterowania, bezpośrednio - losowo (np. na ulicy), w miejscach, gdzie zbierają się cudzoziemcy (np. szkoły językowe). Badanie realizowano za pomocą kwestionariuszy opracowanych w językach ukraińskim, rosyjskim lub polskim. W sumie zrealizowano 3934 ankiet.

Ze względu na możliwość zrealizowania się próby w sposób inny niż proporcje uchodźców według wybranych cech, nieodzowne stało się przeważenie wyników tak, aby proporcje regionalne odzwierciedlały wiedzę dostępną z publikowanych danych o liczbie migrantów zarejestrowanych w systemie PESEL. Przyjęto przy tym założenie, że proporcje osób w całej populacji zawierającej uchodźców, którzy nie zarejestrowali się w systemie PESEL są takie same jak proporcje osób według województw, wieku i płci w systemie PESEL.

Konstrukcja wag analitycznych opierała się na równaniu:

$$w_i = \frac{N_i}{n_i}$$

gdzie N_i było liczebnością populacji danej grupy i uchodźców wyodrębnionej ze względu na województwo, n_i było liczebnością grupy i w zrealizowanej próbie, natomiast w_i stanowi wagę – mnożnik, przez który należy przemnożyć korygując surowe wyniki badania tak, aby otrzymać wyniki reprezentatywne dla populacji uchodźców.

Spis wykresów

Rysunek 1. Struktura wieku migrantów przedwojennych i uchodźców z Ukrainy w Polsce	8
Rysunek 2. Regiony pochodzenia migrantów przedwojennych i uchodźców z Ukrainy	9
Rysunek 3. Miejsce zamieszkania w Ukrainie przed przyjazdem do Polski	9
Rysunek 4. Struktura rodzin migrantów w Polsce i na Ukrainie - mąż/żona/partner/partnerka	10
Rysunek 5. Struktura rodzin migrantów w Polsce i na Ukrainie - rodzice/teściowie	10
Rysunek 6. Struktura rodzin migrantów (dzieci) według momentu przyjazdu	10
Rysunek 7. Miejsce przebywania dzieci według momentu przyjazdu	10
Rysunek 8. Miejsca zakwaterowania różnych grup migrantów	11
Rysunek 9. Znajomość j. polskiego wśród migrantów z Ukrainy	12
Rysunek 10. Wykształcenie migrantów z Ukrainy	12
Rysunek 11. Struktura uchodźców według miesiąca przyjazdu do Polski	13
Rysunek 12. Sytuacja na rynku pracy uchodźców oraz migrantów przedwojennych	15
Rysunek 13. Aktywność zawodowa uchodźców w maju i listopadzie 2022 r.	15
Rysunek 14. Struktura całkowitej liczby przepracowanych godzin w tygodniu	16
Rysunek 15. Struktura pracujących migrantów według sektorów zatrudnienia w Polsce	16
Rysunek 16. Struktura miesięcznych dochodów netto	17
Rysunek 17. Mediany miesięcznych dochodów netto według statusu na rynku pracy i sektora pracy	17
Rysunek 18. Różnice pomiędzy pracą na Ukrainie i pracą w Polsce	19
Rysunek 19. Różnice pomiędzy pracą na Ukrainie i w Polsce wg wykształcenia	19
Rysunek 20. Miejsce pracy migrantów przedwojennych i uchodźców w Ukrainie	19
Rysunek 21. Wskaźniki zatrudnienia migrantów według daty przyjazdu oraz znajomości j. polskiego	21
Rysunek 22. Odsetki uchodźców i migrantów przedwojennych według części ogółu dochodów przeznaczonych na życie w Polsce	22
Rysunek 23. Świadczenia społeczne otrzymywane przez migrantów ogółem	22
Rysunek 24. Korzystanie z pomocy rzeczowej a dochód wśród uchodźców i migrantów przedwojennych	22
Rysunek 25. Planowany dalszy pobyt w Polsce	23
Rysunek 26. Deklarowana gotowość powrotu na Ukrainę w ciągu 3 miesięcy w przypadku zakończenia wojny	23
Rysunek 27. Przyczyny rozważanego wyjazdu z Polski	24
Rysunek 28. Planowana przez migrantów przedwojennych długość pobytu w Polsce w zależności od deklarowanej rodziny w Polsce	25
Rysunek 29. Planowana przez uchodźców długość pobytu w Polsce w zależności od deklarowanej rodziny w Polsce	25
Rysunek 30. Najważniejsze formy pomocy, które ułatwiłyby pobyt w Polsce	26
Rysunek 31. Zmiana liczby pracowników z Ukrainy w polskich przedsiębiorstwach po wybuchu wojny	27
Rysunek 32. Opinie przedsiębiorców na temat oczekiwanych form pomocy ze strony państwa dla obywateli Ukrainy w Polsce	27

Rysunek 33. Przekazy migrantów w bilansie płatniczym	28
Rysunek 34. Odsetek osób przekazujących środki finansowe do kraju w zależności od wybranych grupach migrantów	29
Rysunek 35. Odsetek osób przekazujących środki finansowe do kraju wśród migrantów przedwojennych w zależności od roku rozpoczęcia obecnego pobytu w Polsce	29
Rysunek 36. Częstotliwość dokonywania transferów	30
Rysunek 37. Kwota ostatniego dokonanego transferu	30
Rysunek 38. Beneficjenci transferów	31
Rysunek 39. Najczęściej wykorzystywany sposób przekazywania środków	31
Rysunek 40. Pomoc rzeczowa świadczona innym osobom na Ukrainie	31
Rysunek 41. Odsetek osób udzielających różnych form pomocy	31
Rysunek 42. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy pandemia zmieniła charakter Pana/Pani pobytu w Polsce”?	33
Rysunek 43. Migranci przedwojenni według roku pierwszego przyjazdu do Polski	34
Rysunek 44. Migranci przedwojenni, którzy przebywają w Polsce nieprzerwanie od momentu pierwszego przyjazdu jako odsetek wszystkich migrantów, którzy przyjechali w danym roku	35
Rysunek 45. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy od wybuchu wojny 24.02.2022 roku był(a) Pan(i) choć raz w Ukrainie”?	37
Rysunek 46. Województwa w Polsce według wielkości napływu uchodźców (jako % całego napływu)	38
Rysunek 47. Uchodźcy w województwach w relacji do liczby ludności (w %)	38
Rysunek 48. Migranci przedwojenni z Ukrainy według regionu pochodzenia i województwa, w którym obecnie mieszkają w Polsce	39
Rysunek 49. Uchodźcy z Ukrainy według regionu pochodzenia i województwa, w którym obecnie mieszkają w Polsce	40
Rysunek 50. Aktywność zawodowa uchodźców w XI 2022 r. według województw	41
Rysunek 51. Deklarowana gotowość powrotu na Ukrainę w ciągu 3 miesięcy po zakończeniu działań wojennych według województw	41

---

nbp.pl

